

BRASSÓI LAPOK

Szerkesztőség * Kiadóhivatal * Nyomda
BRASSÓ, KAPU-ÚCCA 64-66 SZÁM

POLITIKAI NAPILAP

TELEFON-INTERURBAN: Szerkesztőség és kiadóhivatal 1-77 és 82 szám

XXXIV. évfolyam 182. szám

Főszerkesztő
SZELE BÉLA dr.

Szombat, 1928 augusztus hó 11.

Emberek, még mondanivalóm van!

Vártam s megérkezett.
Ugy fogadtam, mint a szikláraült madár
a riogató göröngyöt.

Demagógia, kutmérgezés!
De kezdjük előlről. A kolozsvári Keleti Újság nyilatkozatot kapott Gyárfás Elemér dr. kisebbségi szenátortól, a kisebbségi Bankszindikátus elnökétől. Az interjú a bankuzsoráról szól. Arról a bankuzsoráról, ami körül pár hónappal ezelőtt én kezdettem meg a harcot a Brassói Lapok hasábjain. Igaz, Gyárfás Elemér dr.-al én nem kerültem szembe.

Valamelyik kolozsvári lap azonban szembe került.
Gyárfás Elemér dr. talán ennek a lapnak válaszolt.

És a Keleti Újság a „bűnösök” közé sietett odabiggyeszteni a Brassói Lapokat is. Pontosan a Curentul mellé. Tehát; demagógia és kutmérgezés az, amit a Brassói Lapok hasábjain én kezdettem meg.

Mondom: vártam ezt a megbélyegzést, mert eddigi kisebbségi életünkben még mindenki megkapta, aki az Igazságot áldozatos szívvél kutatni merete. Mindenki megkapta, aki nem a napi politika zárt ajtóinak mögött lejátszódo család és csalékony fogásait tartotta legfontosabbnak.

Mindenki, aki a szalonpolitika helyett, az élet, kisebbségi életünk vérző problémáit kutatta.

Mindenki, aki az egyéni érdekeken túl könnytől ködösült szemekkel a Lényeget imádkozta.

A hivatalos megbélyegzés göröngye tehát megkoppant a homlokodon. Mit tagadnám, az ütés helye vérzik és fáj. És még sem hajthatom le a fejemet.

Emberek, még mondani valóm van!

*

Demagógia, kutmérgezés! Mindkettő édes gyermeke ennek a nálunk annyira félelmetessé vált vádnak: egységbontás.

Bejártam Gyergyót és Csikot, többször egymásután. Falvakban jártam, városokban jártam. Mindenütt azt tapasztaltam, hogy kisebbségi bankok bankpolitikája alatt nagyra nőtt a keserűség és vonaglik a megélhetés. A székely nép keserűsége nőtt nagyra és a székely nép megélhetése vonaglik. Ezt a bankpolitikát a jutalékokkal is súlyosbított harminchat százalékos bankkamat fejezte ki. Semmi egyéb. És nem másfél évvel ezelőtt volt így ez, ahogyan Gyárfás Elemér dr. szenátor a Keleti Újság-ban mondja, hanem még három hónappal ezelőtt is.

És láttam ennek a bankpolitikának az eredményeképpen kinőni a Székelyföldön akkora egyéni tragédiákat, hogy azoknak fekete árnyékában mindenestől megfulladhat egész eddigi kisebbségi napipolitikánk.

Nem egy ilyen tragédiát láttam, rengeteget!

Számbavettem hangokat is, amelyek mondtak ilyeneket: Jön még választás s akkor meggondolom, hogy hova ütöm a pecsétemet.

Nem néhányan mondták ezt, rengetegen. Harisnyás székelyek, iparosok, kereskedők, hivatalnokok.

A nép mondta!

S akkor önmagam előtt feltettem a kérdést: mi hát az egység? Tizenöt, husz, vagy akár ötven ember összefogása, vagy a Nép együttérzése vezetőivel? Igenis, meg kellett állapítanom, hogy az egységet végzetesen megbontották azok, akik a jelszót varázsköpenyegnek tekintették és anyagi érdekeik lekiismertlen kihasználására használták fel. Azok, akik azt követelték, hogy mintlenki imádják ezt a jelszót s ne merje bántani, vagy felelősségre vonni őket, mert akkor az egységet bántja.

Ezek az emberek, nagyrésztben, bankigazgatók voltak.

Véletlen-e, vagy valami kiszámított törvényszerűség, hogy pontosan ezek lettek a hivatalosan elismert vezetők? Nem pártot, nem jelszót, vagy elvet támadtam, hanem uzsorázó bankokat és bankigazgatókat! A furcsa, de jellemző helyzetből adódott, hogy ezzel a támadással az egységet védtem. Igen, az egységet védtem, az igazi egységet, a Nép együttérzését.

Kerestem a mentéseket is, de nem találtam. Nem volt mentés azoknak a számára, akik nem értették meg a változott idők változott kötelességeit, hanem rideg üzleti elvekre támaszkodva az általános gazdasági krízist vagyonszerzési alkalomnak tekintették. Nem találtam erkölcsileg mentéseket azoknak, akik nem szenvedték a gazdasági krízis nyomorúságait együtt a néppel, hanem népük terhére kihasználták azt és dus jövedelmeket biztosítottak maguknak. Mert sohasem lett volna 36-45 százalékos bankkamat, ha ezek az urak havonta csak tízezereket és nem százazereket akarnak keresni.

Nincs szükség arra, hogy újabb bizonyítékokat soroljak fel. A Bankszindikátus gyergyószentmiklósi közgyűlésén Gyárfás Elemér dr. szenátor is elismerte, hogy a panaszok jogosultak. Azt is Gyárfás Elemér dr. mondotta, hogy gazdasági helyzetünk minden vonalon a legsúlyosabb helyzetben van, de szerencsére állnak a bankok.

Igen, a bankok állanak!

Ezt pedig a Keleti Újság-ból idézem: „Tény, hogy a kisebbségi pénzügyi politikájának belemenne a kormányzás pénzügyi politikájának jármájába, amelyből sikerült kimenteni a saját életüket, de nem tudtak a leigázás pusztításai ellen védelmet nyújtani a magyar nép számára olyan értelemben, hogy a pénzügyi politikának ne legyen áldozata.

Igen, állnak a bankok!

*

Hivatalos megbélyegzőim!

Mikor az első gyergyószentmiklósi utamról hazafelé tértem, csendes zugot kellett keresnem Csikszerezében.

Sirnom kellett a tapasztaltak felett s nem akartam, hogy lássák.

Akkor rádöbbsentem arra, hogy az önzetlenség és a lélek apostolának kell lenni minden embernek, akit élete a kisebbségi sorsközösségbe vetett. Átértettem, hogy minden erdélyi urnak vissza kell hullnia a Nép közé s ott kell vele együtt küzdenie és véreznie azért a politikáért, amit Életnek hívunk s nem napipolitikának. Le kell vetkeznie itt minden magyar urnak minden olyan kiváltságot, ami a történelmi idők folyamán szerencséből, vagy a régi idők követelményeinek büszke átértéséből érdemként ráaggatódott.

Az Élet politikájára van itt szükség, amiért a Nép között s a néppel együtt kell megküzdenie.

A Nép között s a Néppel együtt!

Egyforma eszközökkel, egyforma szenvedéssel és sebekkel, ha kell.

És új mentalitásra is van szükség: bátran emberire és lélekkel teljesre, kiváltságoktól mentésre és kötelességekben egyformára.

Ezt az új mentalitást, ezt az új közhangulatot kell minél hamarabb megteremtteni, mert idestova nincs egy lélegzetvételi levegőnk a régitől.

Ezt a mentalitást pedig nem hozták, nem ígérték, de kialakulásában gáncsolták a pénz kiváltságosai, a bankemberek.

Akik hozták volna, akik ígérték, azok martírként elégték.

Amint kiégett Sipos Domokos, azon a fehér kórtházi ágyon, ahová akkor is keserűséget vitt egy dicsőszenzmártoni bank, amikor neki már a kengyelben volt az egyik lába, hogy felszálljon a Halál vágató fekete paripájára. Akkor is, a halálos ágyon is attól kellett remennie, hogy ez a dicsőszenzmártoni bank kiárvereztesse álmait megtestesülése, egyetlen fia lábai alól az életadó földet.

Keserves dolog tetemrehívásként felidézni a halott író utolsó keserűségét.

De még keservesebb tudni azt, hogy Sipos Domokos özvegye román banktól kért olcsóbb pénzt azért, hogy azt a dicsőszenzmártoni bankot kifizesse.

Pedig annak a dicsőszenzmártoni banknak Gyárfás Elemér dr. az elnökgazgatója.

A csikszerezai könnynek testvére szüleit, hetik!

*

Egységbontás, kutmérgezés, demagógia!

A gyergyószentmiklósi és csiki bankok harcunk megkezdése után tíz százalékkal leszállították a kamatlábat. Ezért az eredményért érdemes vállalni a hivatalos megbélyegzést is. És érdemes folytatni azt a küzdelmet, amit hirdetés és pauszál gondoktól mentesen, tiszta kötelességérzetből kezdeményezett a Brassói Lapok.

Bevallom: az első pillanatban sajgott homlokomon az a seb, amit a hivatalos göröngy okozott.

De most már nem törölöm le annak a göröngynek vérző nyomát.

Kacsó Sándor.

~~~~~

Kihallgatása közben leugrott az emeletről egy kommunista agitátor

Budapest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Szerdán délből izgalmas jelenet játszódott le a főkapitányságon. Hajnalban előállították Simon László munkást, akiről kiderült, hogy résztvevett a legutóbbi kommunista mozgalomban és közvetítő volt a magyarországi és a külföldi kommunista centrumok között. Schweinitzer rendőrtanácsos délből megkezdte a kihallgatását, de alig fogott hozzá a vallatáshoz, midőn Simon felugrott, a nyitott ablakon kilépett a párkányzatra, majd hat méter magasságból leugrott. Súlyos koponyatöréssel a rabkórházba szállították.

Hét milliós család a nagyszebeni városi mozinál

Nagyszeben. A Brassói Lapok tudósítója jelenti, hogy a nagyszebeni pénzügyigazgatóság kérésére a hatóságok nagyarányú visszaélés ügyében indították meg a vizsgálatot. A pénzügyigazgatóság jelentése szerint Soltész Miksa, a városi mozi bérlője hamis kuponok segítségével hét millió lej erejéig károsította meg a kincstárt.

A hatóságok megejtették a bérlő kihallgatását, akit előzetes letartóztatásba helyeztek.

A nagyváradi jogakadémia faláról eltüntette a sovinizmus a történelmi emléktáblát

Nagyvárad. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Csak nemrégiben számoltunk be azokról a románosító intézkedésekről, amelyek a nagyváradi városháza hivatalainak ajtajairól lassanként eltüntetik a magyar nyelvű felirásokat, hogy romanizálják a városházát. Most újabb esetét látjuk a túlzó sovinizmusnak, amely nem tűri, hogy Nagyvárad régi kulturális és tudományos intézetén, a jogakadémián magyar írás emlékeztessen arra az elmúlt időre, amikor a magyar uralom idején néhai Ferenc József király Nagyváradon járt és látogatásával megtisztelte a jogakadémia épületét is. Ez az emlékeztető tábla igazán nem sérthette a mai államhatalmat s nem is volt utjában senkinek éveken keresztül, hiszen csak történelmi emlékeztető rekvizitum, amely köbevéssé őrizte meg az egyszerű királylátogatás eseményét.

Az ütött-kopott épületet renováltatja a jogakadémia. Hatalmas állványokról festik a kőművesek az emeletes épületet. De a kőműveseknek a kiadott parancs szerint első kötelességük volt az, hogy a márvány táblát, tüntessék el az épület uccái frontjáról. Meg is próbálkoztak vele, de nehezen ment az erősen beépített tábla eltávolítása. Valami vászonfelét szegtek a tábla fölé és bevakolták az egészet. A beépített táblát így tüntették el teljesen és simára pucolták a falat, amint kőműves szak kifejezéssel mondják.

Emlék volt csak, de a türelmetlen sovinizmus az emlékeket sem tűri.

Chamberlaint hosszabb időre szabadságolták

A Rajna-vidék kiürítése és az optánször megoldása elől menekült Chamberlain
Cushendon lordot bízták meg a helyettesítéssel

London. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Az angol kormány az elmúlt éjjel rendkívül nagy feltűnést keltő hivatalos jelentést adott ki. A jelentés szerint a király a minisztertanács előterjesztésére Chamberlaint hosszabb időre szabadságolta és helyettesítésével Cushendon lordot bízta meg. Cushendon lord megbízatása vonatkozik a népszövetségi ügyek intézésére is. Chamberlain hír szerint már meg is kezdte szabadságát.

Chamberlain váratlan visszavonulása Angliában nem keltett akkora meglepetést, mint mindenütt a külföldön. Ismeretes, hogy az optánször kérdésében az elmúlt hetek alatt meglehetősen parázs viták zajlottak le az angol belpolitikai életben s ezekre a vitákra Chamberlainnek az az emlékeztető kijelentése adott alkalmat, hogy a Népszövetség a maga részéről egyszer s mindenkorra végzett a román-magyar optánszörrel. Az angol belpolitika kiváló alakjai feleltek erre a kijelentésre, s a legna-

gyobb angol lapok hozták naponta a nyilatkozatokat, amelyeknek egyik-másika súlyos kritikát tartalmazott úgy a Népszövetség erélytelenségéről, mint Chamberlainról magáról. Chamberlain nem válaszolt a támadásokra és így a vita elég hamar elült.

És Chamberlain most visszavonult. A hivatalos angol körök a visszavonulás okát azzal magyarázzák, hogy Chamberlain túlságosan megerőltette magát és idegrendszerre összeropant. A nem hivatalos, viszont valószínűbb hírek szerint Chamberlain a Rajna-vidék kiürítésének és az erdélyi optánször kérdésének immár halaszthatatlan megoldása elől menekült. Allitól kijelentette, hogy nem akar találkozni sem Brianddal, sem Stresemannel.

Annai bizonyos, hogy a következő népszövetségi ülésen Anglia álláspontját az optánszörben már nem ő, hanem Cushendon lord fogja képviselni.

Miért nincs semmi magyar pártélet Máramarosban?

A máramarosi zsidóság maga apasztja magát — Amit egész Erdély irigyelhet Máramarostól

Máramarossziget. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Mi sem természetesebb, mint hogy Máramaros páratlan gazdasági szétzúllottsága rendkívül kárhózatossá hat ki egész társadalmi életére. Az, hogy hinterlandjának kétharmada elszakított és hogy megmaradt egyharmadában szélhűdéses a vérkeringés, egy elzárt vár demoralizáltságát honosította meg Máramarosszigeten, ahol valaha dúzzadóan és egyénies színességgel lüktetett az élet.

Ugy materiális, mint kulturális tekintetben utolsó zsireseppjeit éli fel ez a város.

Aki csak tehette, elmenekült már erről a süllyedő szigetről. Minden kisebbségi egyház adófizető létszáma erősen megcsappant; nem csupán az általános repatriálás, az imperium-változást követő nagy népességi eltolódások idején csökkent nagy mértékben, hanem állandó apadásban van újabban is. A katolikus egyház híveinek egyharmadát, a református felét, az ort. zsidó hitközség egynegyedét veszítette el a még most is növekvő kivándorlás következtében, úgy, hogy intézményeik fenntartása csak a legnagyobb erőfeszítésekkel megy.

Különösen a zsidóság menekül fejvesztetten, mint a mely a legtalajtalansabbá vált a kereskedelem elbénulásával. Az utóbbi két esztendőben állítólag közel tíz százaléka hagyta már el ezt az elsorvadt vidéket. Itt igazán nem kell „ki a zsidókkal”-t kiabálniok az antiszemitáknak, mert itt igazán őszintén kaphatják a választ:

— Majd itt maradok!

A tavasszal megkezdte működését a „Hisas”, az amerikai „Hebrews Immigration” kirendeltsége, amelynek — az intézmény vezetői szerint — sehol sem örültek annyira, mint itt. Ez a hatalmas szervezet, amelynek Amerikában több, mint egy negyed millió tagja van, világszerte a kivándorlásra kényszerülő zsidók támogatását szolgálja s nem is igen férhet

kétség ahoz, hogy Máramarosban ma nagyobb szükség van rá, mint bárhol másutt. Aligha akad ezen a vidéken életerős ember, aki ne foglalkoznék a kivándorlás legvakmerőbb tervei.

*

Az általános menekülési törekvés pszichózisa persze nagyban befolyásolja azokat is, akik nem mehetnek el, akik kénytelenek maradni. Fokozza a gazdasági bázisatlanságból eredő demoralizáltságukat, lemondásos közönyt.

Talán ebben rejlik egyik fő oka annak a szintén máramarosi specialitásnak, hogy itt lényegében ma sincs tagozata a Magyar Pártnak.

A tavalyi választások alkalmával Erdély szerinte feltűnést keltett, hogy egyedül Máramarosban nem szerepelt önálló magyar párti lista, s hogy az itteni magyarság, amely számottevő súlyt helyezhetett volna a Magyar Párt országos esélyének serpenyőjébe, — egyenes ellentétben az erdélyi magyarsággal — feltétel nélkül a liberálisokkal haladt. Ez annál furcsábbnak hatott, mert mindenki úgy tudta, hogy a két év előtti választások kapcsán, amikor a Magyar Párt a csucsai paktum alapján az Averescu-párttal működött össze, Máramarosban is megszervezkedett és élénk pártéletre ébredt a magyarság. Ez a különös magatartás és általában a pártszervezetbe való tényleges tömörülés problémája (páron tudniillik van magyar párti tagozat) azóta folyton újra, meg újra felvetődő témája a máramarosi magyar közvéleménynek. Valahányszor azonban vitába kerül, se vége, se hossza a kölcsönös hibáztatásoknak és mentegetőzéseknek. A magyar közélet vezetői egyöntetűen hol technikai, hol erkölcsi nehézségekre hivatkoznak. Határozottan fekszik a megye s ennek következtében a pártélet elhárítatlan akadályokba ütközik:

a kérvények hónapokig járnak a különböző hatósági fórumokat s a vége

mindig az, hogy mégsem engedélyezik a megmozdulást sem.

Valójában ezzel szemben úgy látszik, hogy senki sem akar szembehelyezkedni az uralkodó Mihályi-dinasztiával, amely egyszerűen nem óhajt magyarpárti szervezetet látni Máramarosban s magának vindikálja a magyarság tömegszavazatait.

A liberális Mihályi-familia — meg kell adni — félelmetes hatalom itt: egyik legregibb családja a megyének s amellett, hogy kezében tartja a közigazgatást, a rokonsági kapcsolatok széles hálózatával is messzemenően képes befolyásolni a magyarság hangadó rétegeit. Ott meg, ahol nem nyul elég messzire, vagy mélyre a sógorság-komasság viszony és nem elegendő a kétségtelenül ügyes taktikázás sem, meg-megtoldja ezt a mindenesetre keztyűs kéz erős nyomásával is. A Mihályiak vérbeli politikások: Tisza Istvánnál is jártak már iskolába, s amilyen nyakas munkások voltak az imperiumváltás előtt, épp olyan konok liberálisok azóta. Mihályi Péter aki jegyzője is volt egy időben a magyar képviselőháznak, azt tartja, hogy amíg ők az urak Máramarosban, fölölegesen és minden létjogosultság nélkül valók a kisebbségi politikai szervezetek és természetesen a magyarpárti tagozat is. Nem hiva a kontradiktórikus politikának. Ez a ő részéről többé-kevésbé érthető.

Különösebb, hogy ezt a nézetét osztja a magyarság vezetésre hivatott embereinek jelentékeny része is,

amely balga akarnokoknak bélyegezi azokat, akik az egyéni pozíciók védelmén kívül bizonyos kollektív jogok kivívását is szükségesnek vélik és akik nem tudnak könnyen belenyugodni abba, hogy a négysszázestendős reliceum teljesen elnémult s hogy ott, ahol tíz évvel ezelőtt még egy jogakadémia és három magyar középiskola működött, ma mindössze néhány elemi iskolában tanítanak magyarul.

Annak a specialitásnak tehát, hogy Máramarosban nincs szervezett magyar pártélet, jórésztben az a még érdekesebb jellegzetesség adja meg a magyarázatát, hogy

ebben az országocskában a magyarság és románság felső rétege ósídóktól fogva szinte egyetlenegy nagy családot képez.

Alig van tősgyökeres máramarosi román, vagy magyar, sőt rutén familia, amelynek családfájában össze ne találkoznának a megye összes ismertebb családnevei: a Sztánok, Szaploneczayak, Mánok, Mihályiak, Rednikok, Petrovaiak, Sztójka bárók, Mihálkák, Jurák, Kricsfalusiak, Darvaiak, Jugák és Drágosok (Drágfiak), hogy csupán a legsűrűbben előfordulókat említsük. Behálózzák ezek a feltucat-százados nemességgel bíró magyar és román családok az egész megyét s éppúgy vannak tagjaik paraszti sorban, — mesélik, hogy a petrovai gulyás régebben egy báró Sztójka volt — mint magas közigazgatási állásokban.

Sehol egész Erdélyben nem forrott olyan patriarkális együttesbe a románság és magyarság, mint itt Máramarosban.

Ez az összeházasodottság és kevertség, amely egyrészt bilincseli a társadalmi erőket, másrészt, különleges szellemet is termelt ki. A nemzetiségi és felekezeti türelmesség igazán értékes szellemét, amely kizárta és kizárja a korlátolt konfesszionalizmust és antiszemitizmust.

Máramarosba nincs talajuk a cuzista eszméknek.

Lehet, hogy Nagyváradon decemberben akadt máramarosi diák is, de ez egészen biztosan bölcsen hallgat arról falujában és most a vakációban — akárcsak az apja — tiszteleggel parolázik a pájeszes zsidóval.

Ebben az értelemben határozottan pozitív tényező az, hogy a bennszülött máramarosi román és magyar familiák indászerűen összefonódtak; a vidék levegője ezáltal még inkább svájcias.

A Katolikus Körben benne van az egész román intelligencia is, — mondja megelegedéssel Pilcz Ede r. k. esperes, a szigeti magyarság egyik legnépszerűbb és leglelkesebb egyénisége. — Békesség volt itt mindig és van ma is, hiszen nincs itt mit irigyelnünk egymástól.

Bizony, e tekintetben viszont Erdély többi vidékei irigykedhetnek Máramarosra.

Krizsán Sándor.

Újabb reménység az állampolgárságnélküli állampolgárok részére

A feledékeny aradi gépirókisasszony

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.)

A mult parlamenti ülészak alatt megszavazott állampolgársági törvény szentesítésével látszólag végleg lezárult minden ut azok előtt, akik állampolgársági bizonyítvány nélkül maradtak. Az új egyetemes állampolgársági törvény nagy csalódást hozott mindazok részére, akik ezen törvény megjelöléséről remélték, hogy bizonytalan helyzetükben valami kedvező javulás fog beállni. Az új törvény csak keserű csalódást hozott és ahelyett, hogy rendelt volna az állampolgársági bizonyítvány nélkül maradt állampolgárok helyzetét, az új törvény még az eddigi jogaitól is megfosztotta a bizonytalan állampolgárokat.

A régi törvény szerint mindazon polgárok, akik állampolgársági bizonyítvány nélkül maradtak az állampolgársági jegyzékekből, bármikor kérhették az állampolgársági listába való felvételüket. Az új törvény ezzel szembe megállapítja azt a határidőt, ameddig az összeállítás idején lakóhelyüktől távollevő állampolgárok utólag kérhetik a listákba való felvételüket. Ez azt a dátumot 1928. december 31-én szabta meg. Csak ennyi újítást hozott az új törvény, a várt jogok helyett még az eddigi jogaitól is kifizosztotta a bizonytalan helyzetű állampolgárok nagy tömegét.

Az új egyetemes állampolgársági törvény szabja a következőket állapítja meg:

Mindazon állampolgárok, akik az állampolgársági listákba még nem voltak felvéve vagy nem nyerték a törvény 64-ik szakasza szerint a felebbezésükre vonatkozólag kedvező bírói ítéletet, a jelen törvény életbelépésének napjától kezdve román állampolgárságot kizárólag csak a törvény 7-ik szakaszában felsorolt módok szerint kaphatják meg. (Ez a szakasz néhány kivételes eset leszámításával a naturalizációt írja elő, mint egyetlen módot, hogy állampolgárságot kapjon a kérvényező és ez azt jelenti, hogy be kell várnunk a tíz éves próbaidő elteltét, míg véglegesen román állampolgárnak számíthatnak.)

Kívétel képeznek azonban jogszerinti román állampolgárok, akik az állampolgársági listák összeállítás idején távol voltak lakóhelyükről és mint ilyenek, a törvény 56-ik szakaszában lefektetett feltételek szerint kérhetik 1928. december 31-ig, az illetékes községi bírónál az állampolgársági névjegyzékbe való felvételükért. A községi bíró azonban csak az igazságügyminiszter jóváhagyása után dönthet a kérelem felett és éppen ezért az összes iratokat az igazságügyminisztériumhoz kell felterjeszteni. Abban az esetben, ha a községi bíró döntése a kérvényezőre kedvezőtlen, a törvény 64-ik szakaszában lefektetett elvek szerint a törvényes határidőn belül a törvényszék mellett működő állampolgársági bizottsághoz lehet felebbezni és ha e fórum ítéletével nincs a kérvényező megelégedve, akkor a Legfelsőbb Semmitőszékhez folyamodhatik.

E törvény szerint a kérvényezőknek a következő okmányokat kell kérésükhöz csatolni:

1. Születési anyakönyvi kivonat.
2. Házassági bizonyítvány és a gyermekek születési bizonyítványa.
3. Erkölcsei bizonyítvány.
4. Előjárósági bizonyítvány, hogy 1918. december elsején Erdély mely községében birtokos volt az illető lakóhelyével.
5. Előjárósági bizonyítvány arról, hogy a kérvényező az állampolgársági listák összeállítása alkalmával nem tartózkodott a lakóhelyén, ahol egyébként felveendő lett volna az állampolgárok névjegyzékébe.
6. Előjárósági bizonyítvány arról, hogy nem optált idegen állampolgárságért, hogy nem kérte Magyarországra való repatriálását és hogy nem felebbezett a Comisiunea de Apel-hez.
7. Katonai helyzetének igazolásáról szóló bizonyítvány.

Mindazok tehát, akik az állampolgársági listák összeállítása idején nem tartózkodtak lakóhelyükön, a fenti törvény alapján kérhetik az utólagos felvételüket a listákba és tekintettel arra, hogy a törvény csupán ez év végéig engedi meg a jelentkezést, szükséges, hogy már most hozzá lássanak a fenti szükséges okmányok beszerzéséhez, hogy a megállapított határidő el ne késsék. Mert azok, akik a megállapított határidőig be nem nyújtják az okmányukat, — mint említettük, — csupán naturalizálás útján lehetnek állampolgárok, ami azt jelenti, hogy tíz év múlva nyerik el a végleges állampolgárságukat.

Azonban mi fog történni mindazokkal, akik nem nyújtják ezen okmányokat beszerezni? Akik nem voltak távol az összeállítás idején és mégsem jutottak be az állampolgársági listákba? Mi lesz azokkal, akiket a falusi jegyzők egyszerűen elutasítanak, amikor jelentkeznek és akik elkövetve, vagy egyáltalában nem értesültek arról, hogy jelentkezniük kell. Mi lesz azokkal a rengeteg sok állampolgársági bizonyítvány

nélküli hontalan állampolgárokkal, akik önhibájukon kívül nem kerültek a listákra, dacára annak, hogy az összeállítás idején idehaza tartózkodtak?

Ismeretes tény, hogy például Aradon többezren kimaradtak a listákból egy gépirónó hanyagsága folytán. Ugyanis a szórakozott Yost-tündér, amikor a hiteles állampolgársági lista példányát tisztázta, egy teljes ívet szórakozottságból kifelejtett letisztázni. Mi lesz ezzel a kétezernyi hontalannal? És mi lesz a többiekkel, akik hasonló okoknál fogva kerültek abban a helyzetbe, hogy ma a törvény véglegesen elűtötte őket attól, hogy állampolgárokká legyenek, dacára annak, hogy itt születtek, itt katonáskodtak, itt van házuk, földjük, vagyonuk, — mégis idegeneknek tekintendők a törvény intézkedése szerint?

Mindezek részére nem marad más út, minthogy kérjék a naturalizálásukat éppen úgy, mintha ma érkeztek volna valamelyik külföldi államból ide. Ha eltelik a törvény által előírt tíz esztendő, csak akkor fogják elnyerni azt az állampolgársági jogot, melyet

esetleg egy gépirónó szórakozottsága folytán önhibájukon kívül elvesztettek.

★

Az erdélyi szociáldemokrata párt néhány nap előtti kongresszusán egy határozati javaslatot fogadott el a vezetőség, melyet beterjesztettek a belügyminisztériumba és e határozati javaslatban a párt kéri a fent ismertetett törvény módosítását. A szociáldemokrata pártnak az az álláspontja, hogy a békeszerződések szerint mindazok, akik Romániában születettek és mindazok, akik 1918. december 1-én Romániában tartózkodtak, román állampolgárok és amennyiben ezt igazolni is tudják, ezen jogukat semmilyen oknál fogva sem lehet elvitatni tőlük.

A békeszerződés tisztán és világosan kimondja, hogy mindazok, akik az előbb említett időpontban Románia mai területén laktak, — minden külön formalitás nélkül román állampolgárokká lettek. Ezt a szerződést a román parlament ratifikálta és ezzel mintegy alaptörvénynek deklarálta. Ezek szerint teljesen jogos a szociáldemokrata párt beadványa, a mely az utólag hozott jogfosztó törvény módosítását kéri, hiszen ez az utóbb megszavazott törvény ellentétben van a ratifikált és törvénynek deklarált szerződéssel, mely minden formalitás nélkül állampolgároknak tekint mindazokat, akik itt laktak.

Bukarest utcáin is megjelentek a forgalmi rendőrök

A Capsa-előtti állandó csoportosulást nem lehetett szétoszlatni

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.)

Az idegen, ha most felkerül Bukarestbe, csodálkozva áll meg a Calea Victorián. Még csak néhány héttel ezelőtt is Bukarestnek ezen a főútján valóságos életveszélyes volt a forgalom.

A bukaresti prefekturán hosszas tanácskozások folytak, hogy lehetne a Victoria forgalmát megrendszabályozni. A legelső intézkedés a gyalogjárók megrendszabályozása volt. A prefektus tiltította a Victorián való csoportosulást. Nem volt szabad többet megállni a Capsa kávéház előtt és onnan bámulni a gyalogjáróról leszorult sétáló közönséget. Megjelentek az első forgalmi rendőrök és felszólították a Capsa előtt ácsorgó törzsközönséget: tessék oszolni... A bukaresti rendőrprefektus Nicolaeanu generális a rendelet kiadása után következő napon már meggyőződött arról, hogy a gyalogjárók megrendszabályozásáról kiadott rendeletét nem lehet végrehajtani. A Capsa előtti közönség, politikusok, újságírók és a régi bojár családok gyermekei egyszerűen elkergették a lapos tányérsapkás, szürkeruhás forgalmi rendőröket. A prefektus már másnap visszavonta ezt a rendeletet.

A rendőrprefektus, amikor rájött, hogy a gyalogjárók megrendszabályozása felülmúlja az erejét, hozzá kezdett a kocsik és autóforgalom rendbehozására. A Calea Victoria és a Boulevard sarkán megjelent az első forgalmi rendőr, aki ott állt a két ut kereszteződésénél és a két széttárt karjával jelezte a forgalom irányát. Az első napokban a forgalmi rendőr megjelenése ugynevezett kínos meglepetést váltott ki a bukarestiek között.

A bukaresti utca képét szinte alig lehetett elképzelni, az utcakereszteződésnél szinte óránként előforduló forgalmi akadályok nélkül. Egy-egy ilyen forgalmas sarkon két villamos állt, közéjük ékelve négy autó és kétszer annyi bérkocsi. A villamosok csengettek, a soffőrök észbontóan tiülkölték és a bérkocsisok sorra emlegették az összes szenteket. És e bábeli zavar közepén ott állott a bukaresti rendőr tehetetlenül... Ez a kép is eltűnt a bukaresti utcákról. Az új forgalmi rendőr egyetlen intéseire megállt a hosszú autósor, hogy az adott jelre újra meginduljon.

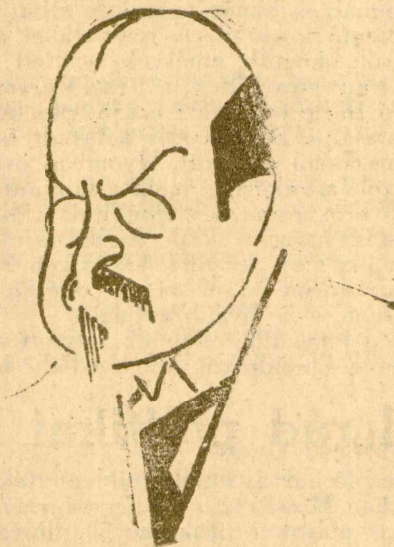
Tehermentesíteni kell a főutvonalakat, ezt a jelszót adta ki Nicolaeanu prefektus és néhány nap múlva megjelent a rendelet, mely szinte forradalmi újítást vezetett be. A Calea Victorián, a Strada Academiei-n és a Strada

Lipscani-n csupán egyirányban haladhatnak az autók és a kocsik és ezzel egyidőben a villamos forgalmat is hasonlóképpen egyirányba vezetik. A rendelet szerint a Calea Victoriein csak a Sosszétől a postafelé haladhatnak a járművek és az a jármű, mely ellenkező irányba akar haladni, annak a Strada Academiei-n kell végighajtani. Ezzel az erőyes intézkedéssel egyszeriben felszabadult a Victoriei, most már csak egysorban haladnak a járművek és az utas felszabadult részén most már nyugodtan korozhatnak a bukarestiek.

Lehet, hogy rövidesen sor kerül az utcák tisztogatására is.

A BRÜSSZELI SZOCIÁLDEMOKRATA KONGRESSZUS FÖSZEREPLŐI

Vandervelde

Adler Frigyes

mindketten követelték az általános leszerelést

Pénteken:

SZIBÉRIA

folytatása:

"FELTAMADÁS"

16 tagú
kozák tisztí
kórus

Világkatakizma pusztította el az Újzeelandi szigetcsoportt egy részét

Működésben vannak az összes tűzhányó hegyek — Panets-sziget eltűnt a tenger hullámaiban

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Szikratáviró útján Bukarestbe érkezett hír szerint az Újzeelandi szigetcsoport környékén világkatakizma játszódott le. A szigetcsoport vulkanikus hegyei váratlanul működni kezdtek soha még át nem élt rettenetes hatással. A földindulás és a vele kapcsolatos tenger-

ri vihar leírhatatlan. Hét hajó egész legénységével ugyszólván pillanatok alatt elsüllyedt a tengeren. Ugyancsak a katasztrófa áldozata lett a Nerel című batáviai postagőzös is.

A szigetcsoport egy része, középpontjában a Panets szigettel elsüllyedt. A halottak száma több ezerre tehető.

Hatmilliós sikkasztás, vagy kisebbségellenes hajsz?

Mi történt a medgyesi adóhivatalnál

Medgyes. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Néhány nappal ezelőtt a bukaresti Dimileata és Adeverul nyomán mi is megemlékeztünk arról, hogy a medgyesi adóhivatalnál hatmilliós sikkasztásnak jöttek a nyomára. Más oldalról most arról értesítettek bennünket, hogy a sikkasztási ügy nem egyéb rosszindulatú denunciació menővernél, melynek célja, hogy három közbecsülésben álló magyar tisztviselőt Széll Gézá, Kertész Rezsőt és Német adóhivatali tisztviselőt kiforgasson állásából.

A hatmilliós sikkasztás vádját a feljelentők egy egészen jelentéktelen s nem büntügyi esetről koholták:

Széll Géza adóperceptor az összes hivatalbeli tisztviselők tudtával az adóvégrehajtásoknál felmerülő és a perceptorátustól Segesvárról ki nem utalt végrehajtási költségek fedezésére 5 százalékos díjat vételezett be a felektől, mely összegeket minden esetben a hivatalos nyugta hátulján igazolt és a hivatal részére pedig ki-

lön nyilvántartást vezetett a befolyt összegekről. E ténykedéssel az állam javára működött mert az állam nem gondoskodott arról, hogy a végrehajtásra kerülő ügyeknél a készkiadások az adóhivatali tisztviselők részére fedezve legyenek.

Tehát hat millióról szó sem lehet, mindössze 3500 lejnyi összeg vitás, Széll azonban ezt a tételt is az állam érdekeinek figyelembevételével inkasszálta.

Egyébként a Széll Géza elleni manőver nagy meglepetést keltett az egész városban, a hol a legnagyobb felháborodással kommentálják, hogy ez a pedáns tisztviselő, aki már 20 éve teljesít kifogástalan szolgálatot, már három hete vizsgálati fogságban van. Eppen így visszatérést szült az is, hogy a denunciaciók Costin perceptor nevét is belekeverték az ügybe acélból, hogy állásából kitorják s az ő bukásának árán érjenek el magasabb pozíciót.

Radics István meghalt

Zágrábban megszűnt minden mulatság és a házakat ellepték a fekete zászlók

Zágráb. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Horvátország válságos órái elérkeztek. A miért a horvát nép hetek óta aggódott s ami olyan súlyos gondokat okozott Belgrádnak, tegnap este bekövetkezett. Radics István meghalt.

A szinte legendás pályafutású s népe körében apostolként szeretett népvezér állapotában tegnap este nyolc órakor állott be a véget jelentő fordulat. A rosszullétet azok a szívgöröcsök okozták, amelyek ismételt jelentkezésétől annyira féltek a kezelő orvosok. A jelenlevő Halle dr. nyolc óra öt perckor már azt konstataálta, hogy a szív kifáradt és munkája aggasztóan gyöngül. Nyomban injekciót alkalmazott a cukorhaj ellen a lanyhuló szív működés erősítésére. Telefonáltak a külföldi specialisták után is, akik újabb injekcióval kísérleteztek, s megkezdték az oxigén belélegzés alkalmazását is. A szív működés azonban ennek ellenére is tovább gyöngült.

A vég elkerülhetetlennek látszott s azért a jelenlevő családtagok intézkedtek, hogy a

haldokló részesüljön az utolsó szentségekben. Radics a pap megjelenésére felvetette a szemét s gyenge hangon így szólt:

— Súlyos az állapotom?

Halle dr., akihez a kérdést inézte, nem felelt semmit, de Radics nem is várt feleletet. Behunyta a szemét és elveszítette eszméletét. Betegágya körül ott állott egész családja, a mikor

este nyolc óra 50 perckor csendesen kiszenvedett.

A gyászhir villámgyorsan terjedt szét a horvát fővárosban. Zágráb felöltötte a gyász jeleit. Azonnal megszűnt minden zene és mulatság s

a házakat ellepték a fekete zászlók. A halottas szoba megtelt horvát politikuskal.

A villát mely csendben hallgató tömeg vette körül. Tíz óra körül felvonult az ifjuság hogy díszőrséget adjon a ravatal mellé.

Belgrád politikai Bertalan-éjszakára készül

A vezető horvát lapok bejelentették, hogy a napokban közzéteszik Radics végrendeletét, amelyben politikai örökségéről intézkedik. Zágráb izgatottan várja, Radics utolsó megnyilatkozását, amit parancsnak fog tekinteni a horvát nép.

De van még ennél is nagyobb izgalma Zágrábnak, ami a végső elkeseredésig fokozza a kedélyeket.

A kormány számítva a Radics halála nyomán kitörő esetleges forradalmi jelenségekre, hatalmas csapatokat koncentrált Zágrábban.

Korosec belügyminiszter azonban még ezt sem tartotta elégnek s most politikai Szent Bertalan-éjszakára készül. Állítólag tervbe vette, hogy a zágrábi rendőrséget felosztatja és szerb csendőrséggel cseréli fel. A horvát vezető politikusok azt is tudják, hogy a

csendőrségnek parancsa lesz bizonyos meghatározott éjszakán a felfektetett lájstrom szerint egyszerre letartóztatni az összes vezető horvát politikusokat.

Eltemették Risztovicsot.

A meggyilkolt Risztovics szerkesztőt tegnap délután eltemették Belgrádban. A temetésen órási tömeg vett részt. A szónokok hevesen támadták Pribicevicsot. A csendőrség az egész idő alatt állandó készenlétben volt, rendzavarásra azonban nem került sor.

Radics életrajza.

Radics István 1866-ban született. Jogot hallgatott zágrábi egyetemen, de egy tüntetés alkalmával résztvevő a magyar zászló elégetésében, s e miatt kizárták az egyetemről. Prágába ment, s ott végezte el tanulmányait. Majd Párisban a Sorbonne-on doktorrá avatták. Innen hazakerült Zágrábba és részben a maga tudomány-szomja kielégítésére is, köny-

vesboltot nyitott, amely csakhamar ké pontja a politikai terveknek és akcióknak. A lelkes és fiatal verű Radics nemsokára élére kerül a horvát pártvezetésbe, s 1905-ben képviselőnek választották a horvát szaborba. Izgatásai miatt a magyar kormány kétszer vetette börtönbe, de az nem csökkente el. Egész sorát adta ki az izgató röpiratoknak, szociológiai, etnográfiai és gazdasági jellegű munkáknak. Legnagyobb befolyást azonban Njegoš Dom című lapjával gyakorolt a népre. A világűrű ru során Horvátország elszakadása és Szerbiával való csatlakozása mellett küzdött, de hazája autonómiájának fenntartásával. Az új impérium idején 1918-ban újra képviselővé választották, de a belgrádi szkupcsina ülésén tündetőleg nem vett részt. A Radics-szellemű kormányzat Radicsot és ellenőreit dorta a szerb radikális kormánnyal, s a horvát autonómia követelése miatt hazaárulónak nyilvánították és üldözöbe vették. Radics egy ízben Moszkvaba, másodsorban Párisba menekült. Titokban történt visszatérése alkalmával egy befalazott szobában rejtőzött el, de felfedezték és börtönbe került. A börtönből direkt a bársonyszékbe jutott, mikor Davidovics-kormányba miniszternek hívták meg. A következő évben Radics Genfben a Népszövetségben a jugoszláv királyság képviselőjében jelenik meg, s ugyanekkor egy francia folyóiratban megírja, hogy „eszméje egy föderáción alapuló állam, horvát autonómia, minden szeparatizmus nélkül.” A kortársai jelszót, melyet a Habsburgokkal szemben goztattak, elejtették. Lehet, — írta Radics ekkor, — hogy három év múlva megreformálják államunk egész alkotmányát, s akkor önmaguktól fognak megoldódni a differenciákat okozó problémák. A többi kérdéssel a kisebbségi probléma is meg fog oldatni.

A következő évben Radicsot Uzonovics miniszterelnök újra be akarta vonni a kormányba, de a pártjának öt tárcát ajánlott fel a miniszterelnök. Radics nem vállalta a részvételt. Ujabbban a horvát parasztpárt vezére mind nyomatékosabban nyilatkozott a népek megértése, s a magyarsággal való harmónia szükségessége mellett. Bizonyos mértékben még a békeszerződés revízióját is lehetségesnek ítélte. — Egyenesen szenzációs volt, azonban az a nemrég hangzott nyilatkozata, hogy Horvátország távolról sem volt annyira elnyomva a magyar impérium idején, mint a mostani szerb uralom alatt, s Horvátország és Magyarország ellentétét is nem a népek gyűlölsége, hanem a Habsburgok bűnös politikája okozta.

SZOMBATON:

„SZIBÉRIA“ folytatása:
»Feltámadás«

16 tagu
kozák fiszli kórus

Hat újabb kisebbségi középiskola
kapott nyilvánossági jogot

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) A Monitorul Oficial 8-iki számában a következő iskolák számára adott nyilvánossági jog van publikálva: A besztercei német evangélikus, a segesvári evangélikus fiúiskola, a marosvásárhelyi, kolozsvári és kézdivásárhelyi román, kath. liceumok és a sepsiszentgyörgyi ref. Miklósi iskola.

Ugyancsak a hivatalos lap közli a jövő tanévre érvényes iskolai könyvek jegyzékét, valamint egy tíztáru bizottság alakulását Franasovici államtitkár elnöke alatt a közégi törvény némely módosítása végett, s egy tízenegytáru bizottság alakulását Tatarescu államtitkár elnöke alatt a csendőrség és rendőrség újjászervezésére vonatkozó munkálat elvégzése végett.

Sváb delegáció Angelescunál

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Szombaton Kräuter képviselő és Blaskovics apát vezetésével delegáció fog megjelenni Színájában Angelescu miniszternél, akitől a sváb magániskolák részére a nyilvánossági jog megadását kérik és más iskolai ügyekben is előterjesztik kívánságait.

Fleischer Testvérek Arad

2-40

vas- és rézbutorokra ajánlja saját készí ményű vas- és rézbutorait, kórház és szanatóriumok berendezését, műtőasztalokat és műszerszerkezeteket, vas- és fakeretű sodronybetétek készítését a legolcsóbb gyári áron, dusan felszerelt raktárjegyzéket kívánatra küldünk. Legszebb kivitelei vas- és réz gyermekágyak. Str. I. Russu Sirianu 15. (Aul ch L-u.) Alapítvány 1893.

Szenátor ur, nem jó a tüzzel játszani

Nem tud bankuzsoráról, nem tud a bankok büneiről, csak kötelességtudó bankokról tud Gyárfás Elemér. — A harminchat százalékos kamatok divatja és az új kamat-divat. — A Bankszindikátus elnöke bejelenti, hogy külföldi tőkét kaptak és mégis husz százalékos számítanak a kisebbségi bankok.

Válasz Gyárfás Elemérnek, aki demagógiával és kutmérgezéssel vádolja a Brassói Lapokat

A kisebbségi élet fájdalmaihoz hozzátartozik az is, hogy váratlan kinos helyzetek elé állítja az újságot, amely egyetlenegy programjának azt ismeri, hogy nemzete érdekeit, egységért, boldogulásáért küzdjön. Gyárfás Elemér, az erdélyi magyarságnak egyik vezető alakja, a Magyar Párt bizalmából az erdélyi magyar népnek szenátora, a Bankszindikátusnak elnöke most ezt a kinos helyzetet teremtette meg számunkra. Reá hárítja a felelősséget azért, ami itt következik.

★

Gyárfás Elemér nyilatkozott a Magyar Párt hivatalos lapjában, a Keleti Újságban és nyilatkozatában demagógiának, kutmérgezésnek mondja cikkeinket, amelyeket a bankuzsora ellen s különösen amelyeket a Székelyföld mentése ügyében irtunk és amelyekben kifejtettük, hogy a székelység rohamos tönkremenésének egyik oka a bankok szörnyű pénzhétsége és azok a viszonyok, amelyeket a székelyföldön a bankok teremtettek.

Ezzel a nyilatkozatával Gyárfás Elemér arra kényszerít bennünket, hogy most már neki személyesen válaszoljunk, s hogy egyet-est hozzá intézzük mondanivalóinkat.

Nem térünk ki ez elől a felhívás elől, mert a Gyárfás Elemér nyilatkozata nem fejezi be az ügyet, hanem csak újabb fejezetet kezd meg benne. És nekünk ehhez a fejezethez is vannak súlyos mondanivalóink.

★

Gyárfás Elemérről beszélünk és nem a Magyar Pártról. Gyárfás Elemér nyilatkozott és nem a Magyar Párt. Gyárfás Elemér az, aki pozitív felelősséget hord magán és nem a Magyar Párt, amelynek legfeljebb annyit vehetünk a szemére, hogy nevét, amelyet minden erdélyi magyar és minden magyar tisztel és félt, s amelyet senkinek semmi sem félt jobban semmitől, mint éppen mi, a Brassói Lapok, túlkönnyen vesznek magukra köpenyegnek olyanok, akiknek köpenyegre van szükségük.

Ezt nem Gyárfás Elemérre értjük, hanem például Puskás Istvánra. Gyárfás Elemér zavarba hoz bennünket azzal, hogy a Magyar Pártot említi, mert nem tudjuk, hogy jut ez eszébe. Mi nem támadtuk a Magyar Pártot, és a Magyar Párt nem védheti Gyárfás Elemért, a bankigazgatót. És valahogy azt hisszük, hogy amire szüksége van Puskás Istvánnak, az a méltóságán alul marad Gyárfás Elemérnek.

Neki nincs szüksége arra, hogy idegen lobogó alá huzódjék be harcolni. — Mi legálább így hittük ezt eddig.

★

A Keleti Újság, az más.

A Keleti Újság csak nemrégiben is nyugodtan odaadta azoknak a szélhámosoknak a pénzért a maga hasábjait, akiket a Brassói Lapok leleplezett és támadott. A Titusz Bank amely a maga bevallása szerint kilencvenhat millió lejt csalt ki hiszékeny emberekből, a Keleti Újságban, fizetett közleményben védekezett ellenünk és állított ki bizonyítványt arról, hogy az erdélyi sajtóban a Brassói Lapok volt az egyetlen, amelyet nem lehetett fizetett közleményekkel megkörnyékezn.

★

Gyárfás Elemér hivatkozik arra, hogy a stabilizációs vitában már megmagyarázta, hogy áll a helyzet. Kifejtette, hogy az országos tőke-nyomornak az oka, még pedig elsősorban és a saját személyében Bratianu

Vintila, aki a lej újraértékelésének és a deflációnak a jelszava alatt igyekezett megharcolni Románia gazdasági ujjaépítését.

Mi ezt jól tudjuk. Ismerjük azokat a bűnöket, amelyek az ujjaépítésből országos katasztrófák sorozatát tették. Ismerjük Bratianu Vintila bűneit és ha Gyárfás Elemér azt mondja, hogy ő volt az, aki ezek ellen a bűnök ellen a legélesebb harcot folytatta, akkor mi is hivatkoztunk arra, hogy ebben a harcban mi sem maradtunk hátra. — Ha van olyan erdélyi magyar közvélemény, amely Bratianuról és a liberális gazdálkodásról helyesen ítél, akkor ennek a közvéleménynek kialakulásában a mienk az egyik rész.

Azonban a harcnak ezzel még nincs vége. Az ember mondhat igen okos beszédek, a szenátusban, de ezzel még nem tette meg a kötelességét. Az ember a szenátusban szenátor, odahaza pedig bankigazgató. És az embernek megvannak a maga kötelességei odahaza is, nemcsak a szenátusban.

★

Gyárfás Elemér azt vallja, hogy ő elvégezte azt a kötelességét is. Tökéletes kötelességteljesítésnek nevezi azt, amit odahaza végzett, — de nekünk erről külön véleményünk van és Gyárfás Elemér tette kötelességünk, hogy ezt a véleményünket ne rejtjük véka alá.

★

Nem speciális székelyföldi jelenség ez, mondja Gyárfás. Kolozsvár, Nagyvárad, Arad Szatmár több áldozatot mutat fel, mint a mennyit ez az országos nyomorúság a székelyföldön aratott.

Módunkban áll az, hogy erre nézve teljesen pontos adatokkal szolgálhassunk a szenátor urnak. Olyan adatokkal, amelyeket tudomásunk szerint előttünk még senkinek sem állított össze ezzel a hiteles pontossággal.

Kolozsvárt ma 29 pénzintézet van, — csak a részvénytársaságokat vesszük, — s ezek közül 13 régi intézet, olyan, amely már békében is fennállott és működött, a régiak közül megszűnt 5, ujonnan alakult 16. Az új urak ugyanis azt hitték, hogy Erdélyt gazdaságilag Kolozsvárról fogják meghódítani és derűre-borúra alapították az új intézeteket.

Nagyváradon van 15 bank, ezek közül 9 régi intézet, 6 új. A régi bankok közül, amelyek a békében is működtek, megszűnt 7. — Aradon van 14 bank, ezek között öt új, a régiak közül pedig három szűnt meg, — illetve az Ipar és Népbankkal most a negyedik. — Szatmáron igen, Szatmáron katasztrófális a helyzet; a régiak közül csak két bank működik itt és 12 bank szűnt meg, amelyek helyett öt új alakult.

De az egyetlenegy Csik megyében tíz bank szűnt meg s pusztult el a föld színéről, tizenöt közül.

Vagy Gyárfás Elemér elfelejtette volna már a Csikszeredai Takarékpénztárt? Elfellette volna a Csikmegyei Székely Bankot, a csikszeredai Központi Takarékpénztárt? A Gyergyószentmiklósi Népbankot, a Ditrói Mezőgazdasági Bankot, a gyergyótölgyesi Ipar és Kereskedelmi Bankot, a csikszentmártoni Székely Népbankot, a Csikszentgyörgyi Takarékpénztárt, a Kereskedelmi Hitelintézetet Gyergyószentmiklóson és a Szárhegyi Takarékpénztárt. Szárhegyen?

Vajjon mindezeket el lehet felejteni?

★

A csikmegyei pénzintézetek alaptőkéje békében 2.6 millió korona volt, s 677.000 korona volt a tartalék. Az idegen vagyon, amelyet kezeltek 13.2 millió koronára rugott. Ez a vagyon ma megfelel 28.8 millió lejnek alaptőkében, ami helyett van összesen 9.2 millió, pedig ebből a kilenc millióból öt millió a Hargitáé, amelyet kétes ajándéknak kapott a székelyföld a régi bankjai helyett és másfél millió a Puskás-bank alaptőkéje, amely háborus alakulás, a háborus alakulásnak, vagyonnak és háborus erkölcsnek minden ordító ismertető jeleivel.

Igy áll a székelyföldnek csak ez az egy része, amely nekünk annyira szívünkhoz nőtt

és ahol a szenvedés a legmagasabbra hágott, a nyomor a legfeketébb, az elhagyatottság a legrémítőbb. Ne mondja azt Gyárfás Elemér, hogy másutt is az volt a helyzet, ami itt...

★

Mit gondol Gyárfás Elemér, mennyi vád és mennyi tragédia foglaltatik abban a névsorban, amelyet előtte itt felideztünk? Mit gondol, mennyi vád a vezetőkre, azokra, akiknek ott kellett volna lenniük és nem voltak ott s azokra, akik ott voltak és nem kellett volna ott lenniük?

Mit gondol Gyárfás Elemér arról, hogy a szász nép csaknem teljes egészében bírja valamennyi intézetét, a régi alapokon és a biztató regenerálódásnak az útján? Mit gondol arról, hogy minden bank egy-egy őrhelye volt a magyar gazdasági frontnak és a megüresedett őrhelyek száma irtózatosan megsokasodott ezen a fronton?

★

Őrhelyek a bankok?

Gyárfás Elemér csodálkozni fog, ha tőlünk ezt olvassa és úgy tesz majd, mintha ilyen még nem is látott volna a Brassói Lapokban. Pedig mi ezt mindig így tudtuk és mindig így is irtuk. Minden bank a magyarságnak egy-egy szükséges szerve, egy-egy olyan intézménye, amelyre a mi néptünk legfontosabb érdekei vannak reábizva és amely kötelezve van arra a „tökéletes kötelességteljesítésre” amelyről Gyárfás Elemér beszél.

De a bankok kötelességeinek teljesítésére csak kívülről lehet vigyázni, mert úgy látszik, hogy azok, akik ezeken a nemzeti őrhelyeken bent ülnek, erre nem egészen és nem mindig hivatottak.

★

Ezek az őrhelyeken a bankigazgató csak a vezért. A katona az, aki a kamatokat fizeti.

Mert az, aki a banknak adós, nem juthat a banknak, akit nyírni kell és nem is tehene, akit fejni kell,

— mint olyan szellemesen méltóztatott mondanivalójában Gyergyószentmiklóson, — hanem az adós az, aki a nemzetet fenntartja, aki a maga vagyonát a nemzetnek menti meg, aki a maga boldogulását egy cseppnek adja oda a nemzet vértének végtelen tengerébe. Mert ez a vér az, amelyet ott a bankban kezelnek és ez a vér az, amelyet ott olyan rémitően eltékoznak.

★

Gyárfás Elemér azt mondja, hogy a kamatokat, amelyek néhány évvel ezelőtt 30—36 százalékosak voltak, most 18—20 százalékosra sikerült leszorítani, — természetesen azzal a tökéletes kötelességteljesítéssel.

Ez szép, ha igaz. De vajon hol voltak akkor a bankok a kötelességteljesítésükkel, amikor ezek a magas kamatok divatosokká lettek?

Bratianu Vintila azóta sem változott: itt áll ma is a tényleges deflációjával és tehetetlenségével. Hiszen még egy garast sem tudott ebbe az országba behozni. Vagy Gyárfás Elemér úgy tudja, hogy a magas kamatok divatját az adósok teremtették meg és összetett kezekkel könyörögtek azért, hogy a kamataikat emeljék fel nekik a bankigazgató urak?

A divat királyai bizonyára nem bánták meg, hogy azt a divatot itt megteremtették, de a kamatfizető alighanem megbánta. Ezen uszott el a föld, a termény, az állat, az egészség: a divaton, amelynek elmúltát Gyárfás Elemér éppen úgy jelenti be, mint ahogy a többi művészek beszélnek alkotásaikról, amelyeket az idők egyszerre érthetetlenül elsodor-nak és félreállítanak.

Az idők tették azt, ami most van s nem a Bankszindikátus, amelynek sohasem voltak hangjai a kamatuzsora ellen, amely sohasem volt egyéb, mint nagyszerű diszlet Gyárfás

Csütörtökön:

„Sibéria” folytatása
„Feltámadás”

16 tagu

kozák

tiszti kórus

Elemérnek egyébként kétségtelenül meglevő szervező képességéhez és politikai ambícióihoz.

★

És vajon az új divattal hogy állunk? Most már minden jól van? Most már az ujság, aki a kamatuzsora ellen ír és harcol, demagóg-nál és kutmérgezőnél semmivel sem jobb? Kétkedünk benne.

Először is az országos kamatszínvonal ma még nem 18—20, hanem 24—26 százalék. Vajon Gyárfás Elemér ezt csak akkor fogja elhinni, ha írásos adatokkal igazoljuk? A városok, kereskedők, a jobb kezek igen, azok már megkapták az új divatot. A gazda, a kisiparos, s az, kiknek az életén segítenek a bankok azzal, ha a társadalmi tőkeerőt jól szervezik és jól osztják el, az a divat átmenet legrémesebb éveit éli. Mert a ruhája már kiment a divatból, de még az ujtól messze van.

Igen, így vagyunk ezzel a divattal szenátor ur.

★

A nyilatkozat végén egy meglepő szakasz ütközik ki a szemünkbe.

„Mi külföldi tőkét is erőnkhez mérten hoztunk be, mondja Gyárfás Elemér, hogy az olcsó pénzzel hozzájáruljunk a kisebbségek, elsősorban pedig a magyarság hiteligenyeinek kielégítéséhez.

Ez ujdonság, erről még nem hallottunk semmit. A gyergyószentmiklósi nagygyűlésen még az volt a vezérszólam, hogy könnyű a szász banknak, amely olcsó külföldi pénzzel dolgozik, — azóta már mi megkaptuk volna a külföldi tőkeforrásokat?

Ugy látszik igen. De hogy lehet, hogy erről semmit sem tud a közönség, amely a kamatok újabb divatja alatt nyög és halad romlása felé?

Hogy lehet az, hogy a bankok eddig még sohasem jelentették ezt ki az országnak? Hogy lehet, hogy nem szállítják le mindennap egy százalékkal a kamatot, ha már a külföldi pénz is itt van? Hogy lehet, hogy Magyarországon a tíz százalékos pénz is drága és itt a husz szá-

zalékos is olcsó? Hogy lehet mindez, bankigazgató urak?

★

Ez az új divat még megöl minket, Szenátor Ur.

Husz százalék lett a kamat? Kevesebb, mint harminchat és még akkor is kevesebb, ha nem husz, hanem huszonöt. De mit ér ez?

A kötél vékonyabb lett és annál biztosabban megfojt bennünket. A huroknak rajta sokkal művészibb a formája. S a hurok művészei kétségtelenül sokkalta jobban kifejtetik majd istenáldotta tehetségüket ezzel a hajlékonyabb, kezelhetőbb, formálhatóbb, engedelmesebb anyaggal, mint a régi, brutális, nyers és megfellebbezhetetlen harminchattal, negyvennel és ötvennel. De meddig lesz nyak, amelyik ezt a művészetet mind kibírja?

Meddig lesz nyak, amelyre ezt a hurkot rá lehet illeszteni?

★

A bankok kibírják?

Dehogy, a bankok sem bírják ki. Nem is bírják és a bankbukások száza légió.

Itt van a kezünkben a pontos jegyzék arról, — s magunk állítottuk össze fáradságos munkával — hogy a mai Erdély 599 régi bankja közül az utóbbi tíz év alatt a múlt év elejéig 254 szűnt meg. Azóta tovább nőtt a bukások száma és hány bank van olyan, amelyik megérett a bukásra és csak a látszat tart benne valamilyen sovány életet.

A bankok nyilván épenugy csodálkoznak ezen, mint az adósok, pedig a dolog olyan egyszerű. A bank addig él, amíg az adós él. Ha a bank megöli az adóst, akkor a banknak meg kell halnia. Erdély bankjai megölték az adóst, tehát halálra vannak ítélve maguk is. Ha még meg tudják menteni a kamatfizetést, megélhetnek ők is: de enélkül sohasem.

De nem minden bank jutott el idáig. Már mondtam, hogy a szász bankok majdnem mind élnek és dolgoznak: de a szász adósok is élnek és dolgoznak. Az ő nyakukon nem próbáltak

soha olyan művészi figurákat, mint a mienk.

Szenátor Ur, mit gondol, mi az oka annak, hogy a szász bankok mindig olcsóbbak voltak, mint a magyar bankok? Vajon ennek is Bratianu Vintila volt az oka?

★

Szenátor Ur, most emlékezzék vissza arra, hogy eddig mi nem harcoltunk Ön ellen. Nem vettük ki az Ön bankját a többiek közül, de nem is soroztuk oda: a mi harcunk a közérdekért indult és azért is folyt, s akinek nem volt rá oka, nem kellett magára vennie. (A Kéleti Ujság mulatságos tévedéssel azt írja, hogy Ön nem bankár: sem részvénye, sem érdeke se. De hát a hivatalos lapoknak szabad tévedniük.) Ön az, aki felvette a keztyűt és szembeállt velünk s nekünk nincs okunk arra, hogy ez elől az újabb fordulat elől kitérjünk. Sőt megvalljuk, kellemesebb dolog nekünk Ön ellen harcolni, mint Puskás István ellen, aki nem harcot érdemel és nem ellenfelet, hanem azt, hogy összemorzsolja az a közérdek, amelynek ellene mert szegülni.

Mi sokszor beszéltünk Önnek a munkájáról elismeréssel és ezután is megteesszük ezt, mikor csak alkalom lesz rá. De a harcot is álljuk, mert ez a harc mindnyájunkért folyik és a mi megbízónk éppen ez a mindenki, a közérdek, a nemzet boldogulása és üdve. S még azt sem bánjuk, ha újra azt mondja ránk, hogy demagógok vagyunk és kutmérgezők: Ön egyszerre támad is és védekezik is, de ha támad, van bírő, aki majd kiosztja a büntető pontokat a szabálytalan fogásokért: a magyar lélek ez, a magyar élet, a magyar jövő ez, amelynek mi munkásai, szolgálói, rajongói vagyunk.

Szenátor ur, mi még találkozunk!

Még nem fejeztük be a munkánkat, még sok minden vár reánk. A vihar, amelyet megindítottunk, még nem tisztított meg mindent: ebben a viharban gyakran kerülünk majd szembe egymással.

A vihar szerepe most a miénk és mi vállaljuk is ezt teljes felelősséggel. De nem akarunk győztesek lenni és nem akarunk legyőzötteket sem: a magyarság az egyetlen, amelynek itt győznie kell, mert itt minden minden csak ő érte történik.

Móricz Miklós dr.

Eltűntek az összes akták a 3 milliárdos Dambovita-panama ügyében

A tegnapi minisztertanácson Stelian Popescu ideiglenes megegyezést kötött a kabinettel — A nemzeti parasztpárt és az egyesülési ünnepség

Fantasztikus a zavar a külügyminisztériumban

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Tegnap délután a miniszterelnökség új palotájában Duca belügyér elnökletével lezajlott a minisztertanács, melytől még a legbeavatottabb körök is Stelian Popescu igazságügyminiszter kiválását s így részleges kormányváltást vártak. A balkáni politika azonban, mely mindig is kiszámíthatatlan volt, ezúttal is annak bizonyult: válság helyett megegyezés jött létre, jöhet csak rövid időre szóló érvénnyel. A kabinet nincs olyan helyzetben, hogy elviselhesse a kríziseket: a kiegyezést tehát meg kellett teremteni s ezt a zavaros komédiát a közvélemény előtt olyan-keppen igyekeznek igazolni, hogy hivatalos kommunikét bocsátottak közre, melyben egyszerűen letagadják, hogy válságról egyáltalán szó volt. Stelian Popescu tehát egyelőre bentmarad a kormányban, az Universul példányszáma pedig fokozatosan zuhan ezután is tovább.

A minisztertanács többi eredményei kisjelentőségűek voltak. Angelescu (a kiváló operátor) bejelentette, hogy a szorosabb kulturális kapcsolatok megteremtésének céljából megegyezést létesített Csehszaggal a tanár-cserére vonatkozólag.

Argetoianu a termésről tartott expozé s az eddig beérkezett adatok alapján kifejtette, hogy az idei hozadék közepes. A hüvelyesekben kielégítő a termés, míg a kukorica 40 százalékban igen jó, 38 százalékban közepes, 22 százalékban pedig rossz termést hozott. Miután a rossz termés egy területre esik, az inséges vidékek segélyezése igen könnyű lesz.

Dumitriu közlekedésügyi miniszter bejelentette, hogy a vasúti munkások egészségügyi ellátásával kapcsolatban nagyarányú újításokra készül.

Eltűntek a panama-akták

A minisztertanács végül hivatalos kommunikét adott ki, mely tiltakozik a sajtó azon közlései ellen, hogy a dambovita panama ügyében a kormány tagjai között ellentétek vannak. A kommuniké hangsúlyozza, hogy a kormány a panama kérdésében megtett mindent s most már az igazságszolgáltatásé a szó.

Valóban, ez nagyon szépen hangzik! De vajon mit cselekedhetik az igazságszolgáltatás, ha megaka-

dályozzák munkáját? Tegnap ugyanis, egyidejűleg a kormány önértékes kommunikéjével, váratlan fordulat állott be a 3000 milliós panama ügyében:

a gigászi visszaélés legfontosabb aktái eltűntek!

Többek között elveszték azok a regiszterek is, melyek egyedül tehettek volna megdönthetetlen tanúságot arról, hogy valóban közönséges panama történt.

A Dimineața felveti azt a kérdést, ki követte el azt a vakmerő lopást és arra a következtetésre jut, hogy csakis az érdekeltek lehetnek a bűnösök, — s ámbár ez senki előtt sem kétséges, a mai közéleti viszonyok között számítani sem lehet arra, hogy akár egyetlen letartóztatás is bekövetkezhesen.

A páratlan méretű panamával kapcsolatban még egy egészen jellegzetes panama is kiderült mára: az, hogy Cipaianu földmivelésügyi államtitkár a panamában szereplő liberális képviselőknél hivatalos bizonyítványt adott ki arról, hogy ő semmi visszaélést sem lát fennforogni. A kormány lapjai ma hangsúlyozzák, hogy Cipaianut megtévesztették s ő a szóbanforgó igazolványt teljes jóhiszeműséggel állította ki.

Teljes fejvesztettség a külügyminisztériumban

Ismeretes, hogy Kellog amerikai külügyi államtitkár békepaktumát e hónap 27-én írják alá Párisban. Miután a legutóbbi bukaresti konferencián a kistánt államai is csatlakoztak a paktumhoz, természetesen, hogy a három külügyminiszternek is ott kell lennie az aláírás aktusánál.

A Curentul munkatársa ebből az alkalomból érdeklődött a bukaresti külügyminisztériumban, ahol a legnagyobb meglepetésre semmi felvilágosítást sem tudtak adni az aláírással kapcsolatban s kijelentették, hogy a paktum ügye szóba sem került, arról határozat nem született meg. Megjegyezték még azt is, hogy az aláírással kapcsolatban álló teendők Titulescunól függenek.

A Curentul mindebből azt a következtetést vonja le, hogy a külügyminisztériumban, mely még egy

ilyen fontos ügygel sem tart számat, teljes a fejtesztettség. De még érdekesebb a lapnak az a megállapítása, hogy ha a Kellog-paktum ügyében Titulescu intézkedik, akkor a külügyminiszter még nem mondott le s Argetoianu csak névleg vezeti a külügyet. Ezt a feltevést erősíti az is, hogy a hivatalos lapban még nem jelent meg Titulescunak londoni kinevezése.

Egy sokatmondó nyilatkozat

Tegnap már írtunk arról, hogy az ellenzék és a kormány harcába újabb gyújtóanyagot dobott az a tény, hogy az egyesülés tizedik évfordulóját a kormány akarja megrendezni. Hogy a helyzet mennyire éles, annak illusztrálására közöljük a nemzeti-parasztpárt hivatalos lapjának, a Dreptateának egy deklarációját, illetve a deklaráció lényegi részét:

— Ezeken az ünnepségeken az egész nemzet igazi képviselőinek kell előlépniük, akik most tíz éve Gyulafehérváron létrehozták az egyesülést. — Csakis egy Maniu-kormány, melyet a teljes ország igaz lelkesedéssel óhajtott, van hivatala Gyulafehérváron a nép tapsai közepette a drága és történelmi forduló megünnepelein.

— Tagadjuk, hogy a liberális kormánynak, mely fojtogatója minden szabadságnak s azoknak, akik jó románokkal töltik meg a börtönöket, joguk volna az ünnepségen a legkisebb szerepet is vállalni.

— Ámbár mindeztideig annyi minden történt ebben az országban, biztosítjuk, hogy bármilyen áron és bármilyen áldozatokkal ugyan, Erdély és a Bánt csatlakozását a nemzeti-parasztpárt rendezheti csak meg, élén Maniu Gyula kormányával.

Hétfőn ünnepi előadás

SZIBÉRIA

folytatása:

„Feltámadás”

16 tagú kozák tisztí kórus bucsuestélye

HIREK

BRASSÓI LAPOK

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden munkanapon az esti órákban. Hirdetések vagy közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendők, vagy pedig bármelyik hirdetési iroda, vagy bizományosaink útján is feladhatók.

A * -gal jelzett hírek díjazás alá esnek.

Felelős szerkesztő: Kocsis Béla.

A Brassói Lapok nyomdavidálalátának kiadása.

Hirdetési díjak Brassóban: egy óra 80 lej, negyedóra 240 lej, félóra 460 lej, egy évre 900 lej. Kézbesítési díj külön fizetendő. Előfizetési díjak vidékre: egy óra 100, negyedóra 270, félóra 520, egy évre 1000 lej. — Külföldre: negyedóra 420, félóra 820, egész évre 1600 lej.

Nem adnak ki több ítmérési engedélyt. Bukarestből telefonálja tudósítónk: A pénzügyminisztérium elhatározta, hogy több szociálmérési engedélyt nem ad már ki. A minisztérium elrendelte, hogy a jövőben a ki-mérések számát csökkenteni kell.

Bélnurú járvány Marosvásárhelyen. Marosvásárhelyről jelentik: A városi főorvosi hivatal jelentése szerint, szinte járványszerűen lépett fel a városban a bélnurú és már eddig kétezer megbetegedés történt. A tanács felhívta a lakosságot figyelmét, hogy óvatossá válasszon a rossz vízzel.

A nagy gyermekáldás miatt elkeveredett apa. Kaposvárról jelentik: Turóci István úpesti hajókovács feleségének tegnap Kaposváron a hatodik gyermeke született. Az apát annyira elkeverítette a bő gyermekáldás, hogy este, amikor részegen hazatért, az újszülöttet s egy másik kis gyermekét spirittusszal leöntötte és meggyújtotta őket. Szerencsére a szomszédok idejekorán berohantak s a lángokban fetrengő gyermekeket megmentették a tűzhaláltól. A bestiális apát letartóztatták.

Meg akarta gyilkolni gyermekét egy cseledeány. Marosvásárhelyről jelentik: Semar-tan Parachiva 21 éves Lunka községbeli cseledeányt tegnap kísértte be a marosvásárhelyi ügyészségre a tancsi csendőrség. A csinos fiatal parasztleánynak másfél évvel ezelőtt egy törvénytelen leánykája született. Az anya magánál tartotta a gyermeket, míg most nem tudni mi okból, az a gondolat érlelődött meg benne, hogy a gyermekét elpusztítja. A csöpp kis lánykát kivitte az erdőbe, s magára hagyta. A gyermek három napig bolyongott éltenszomszágban az erdőben, amíg végül egy Simion Sighian nevű ember megtalálta és magával vitte. Jelentést tett az esetről s a csendőrség környezte és letartóztatta a bűnös anyát, akit holnap hallgatnak ki az ügyészségen.

Gyümölcsmérgezésben megbetegedett egy egész család. Resiczabányai tudósítónk jelenti: Különböző körülmények között betegedett meg néhány nappal ezelőtt Resiczabányán Badics Ferenc falepárlótelepi gyári munkás és négy tagú családja. A kinos görcsökben vergődő betegeket kórházba szállították, ahol hosszas orvosi vizsgálat után megállapították, hogy a család nagy mennyiségű gyümölcslégyirtószert fogyasztott. A gyümölcsmérgezésben betegedett meg. Resiczabányán az utóbbi hetek folyamán már több ízben fordult elő hasonló körülmények között a gyümölcsmérgezés esete, amely különösen orvosi körökben nagy feltűnést okozott.

Lehet pályázni a koncessziókra

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) A kultuszminisztériumban elkészült a minházak koncessziójára vonatkozó szabályzat, mely egyébként — a lapunk tegnapi számában megjelent — különbségek kivételével — majdnem teljesen megegyezik a múlt évvel. A feltételeket megküldték valamennyi szinigazgatónak, akik már pályázhatnak a koncesszióért, ha egyébként a megszabott feltételeknek eleget tesznek.

Meghosszabbították a campulungi és craiovai kurzusokat

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Makkai Sándor dr. ref. püspök megkeresésére a campulungi és craiovai románnyelvű kurzusokat, melyeket a ref. tanárok és tanítók számára rendeztek, s melyeket aug. közepén be akartak zárni, a közoktatásügyi minisztérium 97051 számú rendeletével szeptember elsejéig meghosszabbították. Egyidejűleg ugyanezen határidőig meghosszabbította a román tanárok és tanítók részére rendezett craiovai kurzust is.

Hat év és öt év kommunista szöktetésért. Kolozsvári tudósítónk jelenti: Ma tárgyalta a kolozsvári hadbíróóság Miclea György őrm. rnek és Muresan György közlegénynek az ügyét, akik Csizmadia Ferenc és Tordai Viktor elítelt kommunista foglyok megszöktetése miatt kerültek a hadi törvényszék elé. A két katona bűne az volt, hogy a két kommunista rábó zelésére, akik 10.000—10.000 ezer lej ígérték nekik, kikisérték a foglyokat a katonai börtönből a városba, oda, ahol állítólag a pénz kellett volna a foglyoknak megkapniok. Csizmadiaék egy átjáró házhoz kísértették magukat s a tulsó kapun megszöktek; teljesen nyomuk is veszett, úgy, hogy még ma is hiába keresik őket. A hadbíró-ügyész, Niculae kapitány a leg-súlyosabb büntetést kérte a vádlottakra, akik közül egyébként az őrmestert azonnal lefokozták és a közlegénnyel együtt vizsgálati fogságba helyezték. A bíróság az őrmestert hat évi, Muresánt 5 évi börtönre ítélte, miután megállapította, hogy a fogolyszöktetésben senki más nem bűnös, csak a két katona. A vádirat ugyanis a szöktetés ügyében meggyanúsította az Egyesült Munkásszervezetet is, s annak idején több letartóztatás is történt.

Vasárnap:

„Szibéria” folytatása
„Feltámadás”16 tagú
kozák fiszfi kórus

Kézrekerült egy veszedelmes rablógyilkos bandita. Lugosi tudósítónk jelentése: Éveken át garázdálkodott a krassószőrényi erdőségekben egy veszedelmes bandita, Stepan Amrozius, aki az egész környéket hosszú időn át rettegésben tartva, egymásután követte el vakmerő rablásait. Stepan ellen még négy évvel ezelőtt közöző végzést adott ki a lugosi ügyészség, azonban a veszedelmes banditát, akinek nem egy gyilkosság is terheli a lelkiismeretét, mindeztideig nem sikerült a csendőröknek elfogni. Végre a napokban a megye északi sarkában fekvő Czele község csendőreinek sikerült véletlenül Stepan nyomára találni és azt lefegyverezni. A megbilincselte banditát beszállították a lugosi ügyészség fogházába, ahol vallatása során egyszuszra nem kevesebb, mint negyvenhárom olyan rablást ismert be, amelyeket a körözése alatti időben követett el.

Haláljáték. Resiczabányai tudósítónk jelenti: Sulyos szerencsétlenséget idézett elő Resiczabányán az egyik resiczai autóbussz sofförje. A Resicza Műveknek a város határában levő sportterén sportnépely volt, amelyre zsufolásig megtelt autóbusszok szállították ki a közönséget. Az egyik, főleg asszonyokkal és gyermekekkel zsufolásig megtelt autó mögött hajtott Cristian szekuli vendéglős személyautója, mely meg akarta előzni az uttestet egészen elfoglaló autóbusszt. Az autóbussz sofförje azonban az állandó szirénajelek dacára sem tért oldalra, hogy a mögötte jövő autónak helyet adjon, mire ez szorosan felhajtott az autóbussz mellé, hogy azt megelőzze. Az autóbussz sofförje ebben a pillanatban hirtelen kanyarulattal az utszegélyző sziklafalnak kormányozta a kocsit, amely a sziklának rohanva összetört és felborult. A kevés híján katasztrófális szerencsétlenségnek különösképpen egyetlen emberélet sem esett áldozatul, de a kirándulók közül nyolc gyermek és annzony sulyos sérüléseket szenvedett, akiket azonnal kórházba kellett szállítani. Az utasok többi része az összetört autóbussz üveg és vas alkatrészeitől szenvedett kevésbbé sulyos sérüléseket. A szerencsétlenséget előidéző sofför ellen az eljárást folyamatba tették.

Szolgálatos gyógyszerárak. Augusztus 11-től 25-ig a déli, éjjeli és vasárnapi szolgálatot Schmidt Karoly „Medve gyógyszerár” Arvaház-utca 1 szám alatt és Tulliu György Szt. Mária gyógyszerár” Prinz Carol-utca 38 sz. alatt látja el.

Új szanatórium a Fellegváron. Dr. Dogariu sebesz a felgyv on (Kőbánya-u) modernül berendezett szanatóriumot nyitott.

Költségmentesen csak az eredeti Jenkins-szelepek működnek. Vezérképviselő: Kamaryt és Méder, Brassó—Temesvár.

53 éves
fényképészeti
műterem

Általam 26 éve vezetve, munkaszerető szakembernek biztos egzisztencia, — előregedés miatt bérbe vagy teljesen eladó.

Madácsi Gyula
Fágáraş.

7605

A hadbíróóság előtt a brassói vámiroda sikkasztójának ügye. Annak idején nagy port vert fel Ilarius Zlatinnak, a brassói vámiroda vezetőjének sikkasztási bűnygye. Zlatint azal vádolták, hogy az import és export díjteleknek, valamint a különböző kommissziós díjaknak hamis könyvelésével 214 ezer lej sikkadt el a kezén. A vizsgálat folyamán le is tartóztatták a vámiroda főnökét, később azonban kaució ellenében szabadlábra került.

A brassói hadbíróóság tegnap tárgyalta Zlatin bünpörét s elfogadta a vádlottnak azt az érvelését, hogy ügye a polgári bírósághoz tartozik, leszállította illetékességét és a pört a törvényszékhez tette á. A vizsgálóbíró mára már be is idézte Zlatint, aki azonban nem jelent meg s így elővezetési parancsot bocsátottak ki ellene.

LEGUJABB

Az amerikai zsidóság vezére
Romániába érkezett, ahol vizsgálatot
fog tartani

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Salamon Silbergraid, az amerikai zsidóság vezére, a legnagyobb amerikai zsidó szemle főszervezője ma Bukarestbe érkezett. Silbergraid néhány napot fog Romániában tartózkodni s ezalatt a zsidóság helyzetével kapcsolatban végez tanulmányokat. Itt tartózkodása alatt a romániai zsidó művészek egyesületének elnöke, Goldenberg kiséri.

Titokban tartják a pirotechnikai
állomás 100 millió panamájának
ügyét

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Röviden már megemlékeztünk arról, hogy a hadsereg pirotechnikai állomásánál 100 millió sikkasztásnak jöttek a nyomára, melynek kivizsgálása közben éles konfliktus támadt a pénz- és hadügyminisztérium között. A kormány a panama részleteit erősen titkolja és semmiféle felvilágosítást sem hajlandó adni.

Még egy óriási panama Bukarestben

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) A pirotechnikai állomás 100 millió panamája után tegnap újabb nagyarányú visszaélésnek jöttek nyomára, melyet két hivatalnok, Dumitru Teodorescu és Jon Petrescu követtek el a hadsereg gyógyszerészeti állomásán. A panama úgy derült ki, hogy tegnap valaki hamis kiutalással az egyik kolozsvári ezred részére nagymennyiségű gyógygyárat akart felvenni. A kitűnő klienst lefoglák s kihallgatása során kiderült, hogy már régebben összejátszik a két hivatalnokkal, akiket rögtön őrizetbe vettek. A kár megállapítása most van folyamatban.

Senkit sem tartóztatnak le
a dambovitai botrány ügyében

Bukarest. (A Brassói Lapok tudósítójától.) A dambovitai panama ügyében Stelian Popescu, Duca, Nistor és Dumitriu miniszterek köztött megegyezést, melynek értelmében a dambovitai panama ügyében senkit sem fog-nak letartóztatni.

A TÖKÉLETES PATKÁNY ÉS EGÉR

IRTÓ SZER

Ratopax

Chemorex Intimint Chimie, Satu-Mare

Egy üveg ki-
egetője há-
zából az há-
zas patká-
nyokat és
egereket !!!

KAPHATÓ
gyógyszertá-
rakban és dro-
geriákban !!
ÁRA 115 LEI

Aranyér
Anusol-Goedecke

Több mint 25 éve a legjobbnak találják. Egyszerű használat, biztos hatás. Azonnal megszünteti a fájdalmat és gyógyítja a gyulladásos, sebs és vérrel hevelket. Semmiféle káros hatás. Reggel és este egy kup bevezetendő. Kapható minden gyógyszerüzletben és drogeriában.

Goedecke & Co. Chemische Fabrik und Export-Aktiengesellschaft, Leipzig
Raktár: Heinrich Siebeneicher, Bukarest, Str. General Berthelot 27.

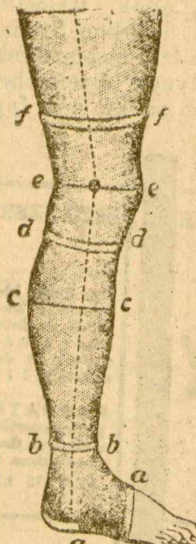
A Temesbe fult egy hat éves kisfiú. Lugosi tudósítónk jelenti: Damaschin Achim, Damaschin Ádám lugosi rendőr hat éves kisfia egy játszópajtásával tegnap délután fűrödni ment a Temes folyóba. A kis fiú alig hogy belement a vízbe, elmerült a hullámok között s percekig nem vetődött felszínre. A kis fiú játszótársa egy darabig várt, elszaladt a Damaschinék házához, ahonnan az anyja kétségbeesetten sietett a gyermek megmentésére. A kis fiút azonban csak órák múltával vetette felszínre a folyó a szomszéd község mellett, ahol egy halászó társaság vette észre a víz által tovasodott gyermeket. Megpróbálták életre kelteni, de már minden élesztgetési kísérlet hiábavalónak bizonyult. Amikor a szerencsétlen gyermek apja este szolgálatból hazatérve értesült gyermeke tragédiájáról, fájdalmában és kétségbeesésében feleségét és önmagát is meg akarta gyilkolni. Csak nehezen sikerült a szomszédságnak a kétségbeesett apa vérengző szándékát megakadályozni.

A KILENCEDIK REICHENBERGI MINTAVÁSÁR
1928 augusztus 18—24-ig lesz. Felvilágosítást nyújt a mintavásár irodája, Reichenberg (Csehszlovákia). 7587

A zernesti reformátusok most vasárnap, folyó hó 12-én rendezik erdei ünnepélyüket a papirgyár „kétvízközi” kertjében. Ezen ünnepélyen a rendezőségnek gondja lesz nem csak az étel és ital beszerzés, hanem úgy a gyermekeknek, mint a felnőtteknek a szórakoztatása. Meghívók ez ünnepélyre külön nem lesznek kibocsátva.

Kirándulás Bálványosra és a Szent Anna-tóhoz. A Brassói Turistaegyesület e hó 12-én, vasárnap kirándulást rendez Bálványosra és a Szent Anna-tóhoz. Indulás reggel öt órakor a Kertsch-villa elől autóbusszal. Részvételi díj fejenként oda- és vissza 160 lej, mely a jelentkezés alkalmával fizetendő. Jelentkezni lehet. Filipánits István Kapu-utcai fodrászüzletében és Révész József divatüzletében szombaton délután 3 óráig. Utirány: Sepsibükszád, Bálványosfürdő, torjai bűdösbarlang, Szent Anna-tó, Tusnádfürdő, Brassó. — A kirándulás vezetője: Kovács Gyula. A Brassói Turistaegyesületbe tagokul jelentkezni lehet. Filipánits István üzletében tagdíj évi 120 lej, ahol egyesületi jelvények is kaphatók (100 lej).

GUMMI-HARISNYA

Akar On a visszártágulástól megszabadulni?
Akarja On a lábait a vastag bokától megóvni?
Akarja On a könnyen való kifaradást elkerülni?
Akarja On a könnyen való kitérítést elkerülni?
Akarja On, hogy fizetesen le tudjon lépni?
Akarja On, hogy járása sikkes, elegáns legyen?
Akarja On, hogy lábai szép karcsú formát nyerjenek?

Kérem utasítást és árlapot választékosan!

DEUTEC ADOLF cég öi egyedüli speciálista gummiharisnyára Romániában
Timișoara, Str. Dragomir 10.

SPORT

A magyar csapat birói tévedés folytán elvesztette a vízipóló döntőjét

A magyar nőtornászok megnyerték a világbajnokságot

Amsterdam. (A Brassói Lapok tudósítójától.) A vízipóló világbajnokság, melyről tegnap mindenki azt hitte, hogy Magyarország biztos zsákmánya lesz, elveszett. Németország öldöklő és meghosszabbított küzdelem után maga alá gyűrte a magyar csapatot s ebben a vereségben vajmi kis vigasztalás az, hogy a magyar csapat mindvégig jobb volt, végzetes balszerencsével játszott s csupán a németek durvasága s

a bírónak egy rosszhiszemű, de tragikus tévedése fosztotta meg őket a győzelem pálmájától.

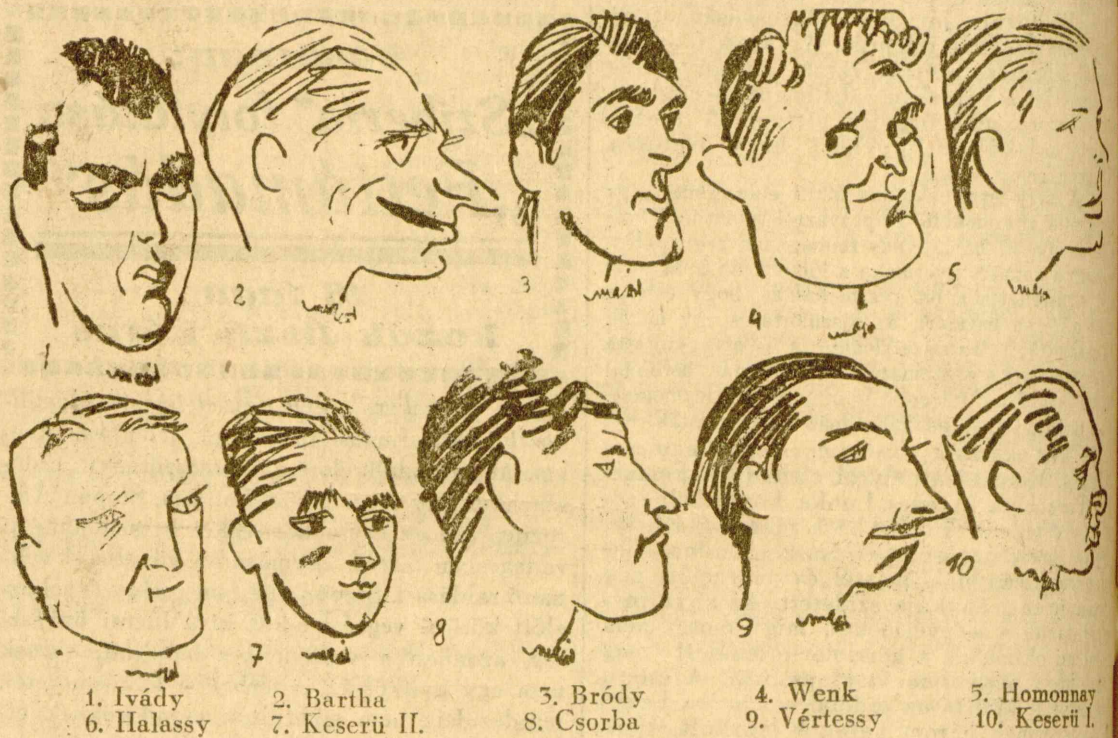
A küzdelem végeredménye egy még meg nem erősített távirat szerint 5:2 Németország javára. Sír-gönyeink azonban beszámolnak arról is, hogy az egész világsajtó, sőt még a mérkőzést vezető bíró is

tatványaival a stadion frenetikus tapsvihara közben elvitte a világbajnokságot.

Egyébként a részletes eredmények a következők: **Vízipólóbajnokság végeredménye:** Németország Magyarország, Hollandia, Belgium.

A kardvívó csapatversenyben tegnap délelőtt Magyarország 14:2 arányban veri Amerikát. A második fordulóban Magyarország—Anglia 13:3, Magyarország—Németország 12:4. A harmadik asszóban Geray 5:2-re veri Halberstadtot, Pády 5:4-re Thompson-t. Ezután a verseny legszebb asszója következett, melyben Petschauer Moost 5:4-re verte. Terstyánszky—Moos szintén 5:4. Magyarország—Franciaország 12:4. Petschauer briliáns formában van, eddig minden ellenfelét legyőzte. A magyarokon kívül még igen jól szerepelnek a lengyelek, akiket egy magyar mester, Szombathy készített elő.

A magyar vízipóló csapat tagjai

a magyar csapatok deklarálják erkölcsi győztesnek. Ugyanis a második félidő végén, amikor a mérkőzés eldöntetlenül állt, Vértessy négy méteres szabad dobása a német kapuban akad meg, a bíró azonban elnézi a gólt, melyet nem ad meg. Ez volt a sorsdöntő fordulat. A félidő végetér s a játékot meghosszabbítják. A meghosszabbított időben a német válogatott rendkívül durva játékkal elnyomja a művészi kombinációkkal dolgozó magyar együttest.

A játék végén a bíró maga is beismeri, hogy tévesen ítélkezett, mire a magyar csapat megövtá a meccset, a zsűri azonban elutasította az óvást.

A vereség e szomorú híre mellett vigasztaló körülmény, hogy a tegnap megkezdődött kardolimpiáson a magyar csapat világraszóló eredményeket produkált. Különösen Petschauer Attila van formája tején, aki félelmetes tudással és játszi könnyedséggel verte sorba legveszedelmesebb ellenfeleit is.

Es még egy nagy eredmény, amire senki sem számított: a magyar női tornászcsapat gyönyörű mu-

Hölgytornász versenyben első Magyarország csapata 99.25 ponttal. 2. Hollandia 98.59 pont. 3. Olaszország 92.72 pont. 4. Anglia 88.75 pont. 5. Franciaország 83.50 pont.

Férfitornászcsapatban még nincs döntés. A magyar csapat 794.25 pontot ért el. Ebből egyedül Páló 101.25 pontot csinált, ami kivételes eredmény, ha meggondoljuk, hogy a maximális pontozás 120 pont.

Műugróbajnokság: Desjardins (USA) 184.04 pont. 2. Galitzen (USA) 174.17 pont. 3. Simaika (Egyiptom) 172.46 pont. 4. Smith (USA) 168.96 pont. 5. Mund (német) 154.72 pont. 6. Riebschlager (német) 152.86 pont.

200 méteres mellúszás: 1. Tsuruta (Japán) 2 per 48.8 mp. 2. Rademacher (német) 2 p. 50.6 mp. 3. Ildefonso (filippini) 2 p. 56.4 mp. 4. Siestas (német) 5. Harling (svéd). 6. Spence (USA). Rademacher, aki ezen a távon világbajnok és verhetetlennek számított, óriási meglepetésre gyilkos küzdelem után kikap.

A kardesetbajnokság döntőjébe újabb távirat szerint Magyarország, Olaszország, Lengyelország és Németország kerültek be. E csapatok közül Magyarország és Olaszország veretlen.

A német-magyar vízipóló mérkőzés részletei Magyarország az első félidőben 2:0-ra vezetett

Legújabb táviratunk a következő részleteket jelenti Amsterdamból: A döntőben az első gólt Halassy szerezte meg s ugyancsak ő emeli be a második gólt is Rademacher mögött. A németek erre nagy durvasággal gyilkos iramot diktáltak, azonban eredményt nem tudtak elérni. A félidő tehát a magyar csapat javára 2:0 eredménnyel zárul.

A második félidőben Vértessy szabályszerű gólt lő, amit a bíró nem adott meg. Ezután Bahre megszerezzi a németek első gólját, majd ugyancsak ő egyenlít. Az első háromperces meghosszabbításban a magyarok nagy fölényben vannak, azonban idegesek és lövéseik a kapu mellé mennek. A második meghosszabbításban a magyar csapat főleg a németek erőszakos játéka miatt megtörik s a németek egy perc alatt három gólt érnek el, amin a magyar csapat el-

Keseredett finisé már nem segít.

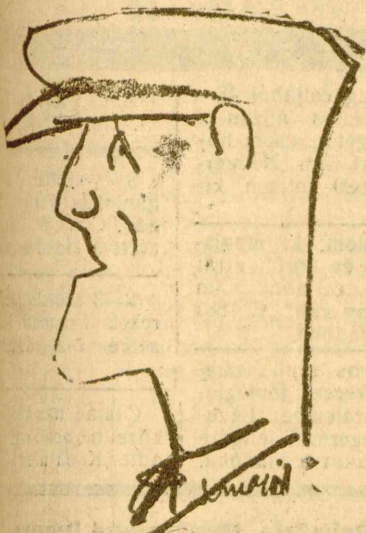
Mint ismeretes, a magyarok a mérkőzést megölték. Az első táviratok szerint a bíró, a belga Bilt is beismeri, hogy tévesen ítélkezett. Újabb távirataink helyesbítik ezt azzal, hogy Bilt erősen partoskodott s a zsűri előtt gyermekekre esküdt meg, hogy másképpen nem ítélkezhetett. Erre a zsűri elvetette az óvást. A belga csapat kapitánya maga is bevallotta, hogy Bilt másképpen bírászkodott volna, ha a magyarok, amikor a belga csapat óvott, nem szavaznak a belgák ellen.

Budapesten a vereség óriási lehangoltságot váltott ki s a közhangulat csak az óvás hírére nyugodott meg. Azonban, amikor az óvást elutasítják, valószínűleg elkecserecses vesz erőt a tömegeken, mely csak akkor csillapul, mikor megjön a kardesetbajnokság híre.

MAJOR HENRIK RAJZAI.

Bárany, a világhírű magyar uszó.

Rademacher, a világhírű német uszó.

Baron Lisasszony, holland uszónő.

Il Quaffi, a maratonfutás győztese.

KÖZGAZDASÁG

Kolozsvár gazdasági tragédiája, melyben az egész ország tragikuma visszatükröződik

Egy év alatt 10 ezer munkás lett kenyértelen Erdély „fővárosában“

Az összes iparágakban végzetes leépítés folyik

Kolozsvár. (A Brassói Lapok tudósítójától.) Az évek mulnak, az idő elrohan mellettünk. Ebben az örökös mulásban minden halad és fejlődik. Európában javulnak a gazdasági és közállapotok, csak mi maradunk a régi szituációban, sőt következtessen fejlődve visszafelé, végtetszerűen haladunk lefelé a lejárat.

Ezt regisztrálhatjuk évről-évre, szezonról-szezonra, amikor arra kerül a sor, hogy számot vessünk a közelmúlt eredményeivel. Néhány héttel ezelőtt az ország iparvállalatai lezárták ezerkilencszázhuszonnyolcas félévi mérlegeiket. Az erdélyi gyárak helyzete az egész ország iparának a helyzetét tükrözi vissza. A félévi zárszámadások külön-külön sokat beszélnek, de együttesen szintetizálva, mintegy vádat emelnek a kormányra és általában azon felelős tényezők ellen, akik magukhoz ragadták az ország ügyeinek vezetését.

Leépítés az egész vonalon

Legutóbb hivatalos kommuniké jelent meg, — talán azért, hogy a kölcsönszerzési lehetőségeket előmozdítsa, — amely arról számol be, hogy a kormány belátó politikája folytán az egész országban javult a gazdasági helyzet. Ezzel szemben a különböző iparvállalatoktól befutó jelentések megállapítják, hogy a gazdasági viszonyok az előző évekéhez képest ez év első évtizedében semmivel sem javultak.

Először is: például Kolozsvárott még mindig tart az a szomorú folyamat, amelyet külföldi országokban szaknyelven borzadva „Abbaunak“ neveznek. Kolozsvár ugyan nem mondható Erdély első ipari városának, mégis jelentős helyet foglal el centrális fekvésénél fogva az egész ország gazdasági életében, s ezért gazdasági szimpotomái általános jellegűek. Általános jellegűek azért is, mert a leépítés tendenciája folytán a munkanélküliség is egyre fokozódik, ez pedig országos veszedelem.

Kimutatás a multból

Kolozsvár és környékének ipari élete sem a multban, sem pedig a jelenben nem mentesül attól a csőd- és fizetéseképtelenségi hullámtól, amely az egész gazdasági piacot ma annyira jellemzi. A gyár- iparosok országos szövetségének kolozsvári körlete pontos statisztikát készített, amelyben kimutatja, hogy az ipar milyen „előrehaladást“ tett a mult évben. A szomorú statisztika így alakult ki:

Beszűntette üzemét:

5 faipari vállalat, amely 5000, 2 butoripari vállalat, amely 500, 2 fémbánya ipari vállalat, amely 500, 7 szeszipari vállalat, amely 3500, 2 malomipari vállalat, amely 100, 2 vegyipari vállalat, amely 10, 2 üvegipari vállalat, amely 200 munkást foglalkoztattott.

Ez a statisztika hivatott jellemezni a liberális kormány gazdaságpolitikáját, amelyről a külföldi kölcsön ügyében tárgyaló felek azt állították, hogy a legmegfelelőbb ahhoz, hogy építse az ország gazdasági konszolidációjának védvárát.

A kimutatás meggyőzheti az illetékes tényezőket arról is, hogy a kormány szeszpolitikája mennyire eredményes, mert egy év leforgása alatt hét szeszipari vállalat szűntette be üzemét. Amellett pedig figyelembe kell venni, hogy a szeszgyári üzemek beszüntetésével a nyugati batárok mentén valamikor virágzóan funkcionáló állattenyésztés is teljesen leért, az állatexport pedig teljesen minimálisra redukálódott, mert a kolozsmegyei és bihari soványmarha nem bírta a konkurenciát a szomszédos államok exporttevékenységével.

Nagy a leépítési arányszám a faiparban is, tekintve, hogy a kormány határozottan a faipar érdekében dolgozott ellen, akkor, amidőn indokolatlanul magas vasúti díjtételekkel valóságos megbénította a romániai fakivitelt. Akárcsak a Maros mentén, a Szamos völgyében funkcionáló faipari vállalatok is kénytelenek voltak beszüntetni a kitermelést és az üzemi munkát, mert a kitermelt anyagokat nem lehetett exportálni.

Ebből a leépítési és üzembeszűntetési folyamatból a többi iparágak sem vonták ki magukat, mert mindegyik kellő mértékben reprezentálva van a gyár- iparosok fekete statisztikájában.

Lezárták az első félév fekete mérlegét

Egyébként az államkincstár is megtette a maga számadását a félév lejártával és kiderült, hogy az államkincstár is milliárdokat fizetett rá azokra a

„boltokra“, amelyeket a kormány eszközölt az állam számára.

Az iparvállalatok, amelyek ugyanazon rezsim alatt élnek, amelyben a deficitell vergődő államkincstár szenved, félévi mérlegüket szintén nem a legrosszabb eredménnyel zárták. Az ipar egyik ismert szakértője így jellemezte a helyzetet:

— A gazdasági lejáton lefelé csuszik a faipar, a szeszipar, a malomipar, a bányaipar és több más kisebb jelentőségű iparág. E pillanatban stagnál a kerámiai ipar, a kémiai ipar, a textil ipar egy része, a söripar, az élelmicikk ipar és általában a bőripar.

Az ipari fejlődésről a szakértő mindössze csak annyit jegyzett meg, hogy a textil ipar az inferiorisabb árucikkekben előrehaladást mutatott az első félévben és a bőripar olyan cikkekben, amelyek minimális hasznót jelentenek a gyáraknak.

Erdély természeti kincseinek hatvan százaléka kihasználatlan

Az ipar az anyaföldből meríti termelő erejét. Az anyaföld áldása azonban nálunk, csak mint imádságos könyvben előforduló fogalom ismeretes. A földgázzal, a Torda mellett elhúzódó erdélyi medencében olyan csunya politika folyik, hogy minden alkotó munkát megakadályoz és lehetetlenné tesz. A bukaresti semmitőszék előtt garmadával hevernek a nemzeti földgáztársaság ellen indított perek, szerződések be nem tartása és a jogtalanságok miatt. Így fordul az elő, hogy a földgáz kutak környékén levő ipari vállalatok, amelyek tulajdonképpen legolcsóbban kellene hozzájussanak a tüzelőanyaghoz, a legrettenetesebb nehézségekkel küzdenek a kormány, illetve a földgáztársaság gázipolitikája miatt. Emellett pedig társadalmi szempontból is súlyosan esik latba az, hogy legutóbb is majdnem ötven százalékkal emelte az állam a földgáz árát ezeken a területeken.

Az ipar válságáról szóló beszámolómban nem hallgathatjuk el azt sem, hogy ma Erdélynek földalatti kincseinek több, mint ötven százaléka kihasználatlanul hever. Ennek tudható például, hogy Erdélyben januártól augusztus elsejéig teljesen megszűnt a pirítványászat, az az iparág, amely valamikor jelentős tényezőjét képezte Erdély komplett ipari életének.

★

Ez a gazdasági helyzet Kolozsváron ma; 1928. augusztus havában, a világbéke megkötése után egy évtizeddel. Megdöbbentő helyzetjelentés egy ország-rész iparáról akkor, amidőn a külföldi félévi jelentések az optimizmus és az örömteljes sikerregisztrálás jegyében készültek el.

Tenni azonban ez ellen nem lehet addig, amíg az ország gazdaságpolitikája nem csakhogy egyenesen kisebbségellenes, de nemzeti szempontból is ipar-ellenes, amit már-már maguk a liberálisok is kezdenek beismerni, — de csak régi bűnök formájában. A „prin noi in sine“ elvét, nem lehet egyhamar letörölni a kormány zászlajáról, amely a fekete pusztulás szignumát viseli magán.

Beszélnek az adatok a tagadással szemben és igazolják a tarthatalan krízist, azok, akik megroppantak ebben a hiábavaló harcban és ma arra szorúlnak, hogy különböző próbálkozásokkal tengesék egyik napról a másikra életüket, higgadt, alkotó munka helyett. Beszéljenek a gazdasági harcmezőn elhullott áldozatok...

(—) Javult terméseredmények ország-szerte. Az aratási munkálatok Romániában mindenütt folyamatban vannak. A termés-eredmények azokon a vidékeken, ahol szuperfoszfáttal trágyáztak várakozáson felül sikerültek, így a Bánátban és Bukovinában, ahol a gazdák rendszeresen alkalmazták a szuperfoszfátot, az őszi vetés-eredmények katasztrofális hőmérséklet 1600–2200 kg. között vannak. (Hektáronként 3500–4400 kg.) Ezen szép eredmények arra vezethetők vissza, hogy szuperfoszfáttal trágyáztak, mely az egyedüli trágyaszor, mely vízben oldható foszforsavat tartalmaz és azt a növény táplálékként azonnal felszívhatja, fejlődésre felhasználhatja, amellé a gyökerek megerősödve, mélyebben hatolnak a földbe s így a növényzet jobban ellenáll az időjárás viszontagságainak. Ott, ahol nem alkalmaztak vízheroldható foszfortrágyát (szuperfoszfátot), a termés-eredmények is jóval kisebbek voltak.

Cenzurat: Prefectura Iudetului Brașov